

MLADIKA

Št. 7 1988

Poština plačana v gotovini
Skupina III/70 - mesečnik
julij 1988

Spedizione in abb. postale
Gr. III/70 - Periodico mensile
luglio 1988

■ L. 3000 ■

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

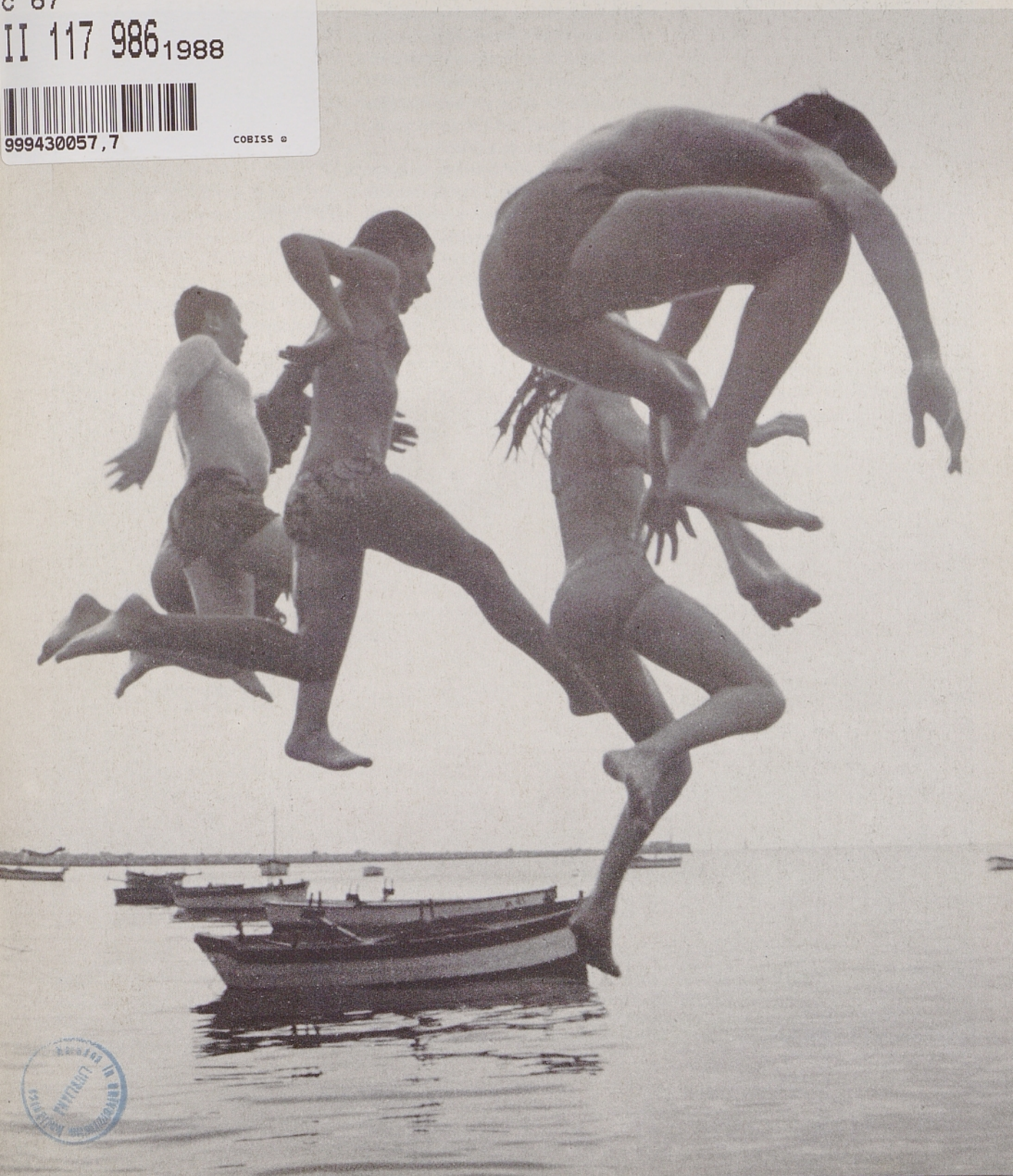
č 67

II 117 986 1988

999430057,7

COBISS ©

MLADIKA 7

IZHAJA DESETKRAT V LETU
LETO XXXII.

KAZALO

Po volitvah:

slovensko zastopstvo v najpomembnejših organih	81
Jože Stegu: Pesmi	82
Mogoče ne veste, da...	83
Lojze Breznik:	
Dnevnik 1941-1943 (21)	84
Jelka Cvelbar:	
Svoboda ni izjema	85
Ljubka Šorli: Mariji	85
Saša Martelanc:	
Pismo našemu Dragotu	86
Albert Miklavec: Marijino leto; Virgil Šček (ob 40-letnici smrti)	87
Papež na srečanju treh dežel v Krki	88
Tomaž Simčič:	
Moč v nemoči	89
Antena	90
Iz slovenske publicistike	93
Ocene: Jože Dular: Dobra je ta zemlja (E. Sferco)	94
Martin Jevnikar:	
Zamejska in zdomska litera- tura (Aleksij Pregarc; Florjan Lipuš)	95
Knjižnica Dušana Černeta (12).	96
Na platnicah: Pisma; Čuk na Obelisku; Listnica uprave	
Prilogi: RAST 44-88, pripravljva uredniški odbor mladih.	
Pavle Merku: Svetniki v sloven- skem imenoslovju (str. 21-24)	

Zunanja oprema:
Edi ŽerjalUredništvo in uprava:
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
telefon 040/768189

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)Posamezna številka Mladike stane
3.000 lir. Celoletna naročnina za Ita-
lijo 22.000 lir; nakazati na poštni te-
koči račun 14470348 — Mladika -
Trst. Letna naročnina za Jugoslavi-
jo 10.000 din. Druge države 29.000
lir (ali enakovreden znesek v tuji va-
luti), po letalski pošti 39.000 lir.Tisk in fotostavek:
»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14
tel. 040/772151

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

ŠE O POLETJU '45

Uradna režimska verzija o velikem pokolu ob koncu vojne pozna, kot je znano, razne variante, kar kaže na zadrego Partije. Tako je na primer Mitja Ribičič govoril o »čiščenju« raznih tolp, ki naj bi bile po vojni udirale čez mejo. Dosti bolj verodostojen je bil Ivan Maček, ki je nedavno izjavil, da je bilo treba bivše sovražnike likvidirati. Vsekakor pa je v zraku obveljalo mnenje, da je bilo z majem in junijem '45 pokolov le konec.

V zadnji MLADIKI - številka 5/6 - je v rubriki POD ČRTO, ki komentira omenjeno Mačkovo izjavo, rečeno tudi: »...Obstojajo pričevanja, kako so v nekaterih krajih načrtno lovili in pobijali izpuščene mladoletnike, da o vnebovpijoči usodi dojenčkov v Teharjih ne govorimo...«.

Eno takšnih pričevanj sem pred kratkim dobil v roke, in sicer od člana tedanje oblastvene strukture. Iz njega domnevno izhaja, da je sistematično pobijanje šlo naprej vse poletje 1945. Bivši domobranec, ki je prišel novi oblasti v roke — ne samo tisti, ki se je skrival in bil zajet, ampak tudi tisti, ki se je prostovoljno javil — je neusmiljeno končal v Kočevskem Rogu. V tem pričevanju so podatki o dolenski občini, ki je pošiljala ljudi v smrt, z imeni tistih nesrečnikov.

To je bila »humanost« Mačkove revolucije!

G. V.

SLIKA NA PLATNICI:

Lepa si zemlja slovenska: Poletje
(foto Vlastja).

DRAGA '88

OPČINE - FINŽGARJEV DOM

2. - 3. - 4. septembra 1988

Petek, 2. septembra 1988

Ob 17.00: Manjšinstvo z evropske perspektive

Sobota, 3. septembra 1988

Ob 16.00: Glas od Donave na slovenski tribuni

Nedelja, 4. septembra 1988

Ob 10.30: Ločitev duhov: v razhod ali v pluralizem?

Ob 16.00: Kam plovemo?

Nedeljska služba božja bo ob 9. uri v parku na prostem.
Maševal bo škof Lorenzo Bellomi.

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Lilijana Filipčič, Ivo Jevnikar, Marijan Kravos, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mljač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Peter Rustja, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar, Edvard Žerjal (likovna oprema) in Ivan Žerjal. Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

SLOVENSKO ZASTOPSTVO V NAJPOMEMBNEJŠIH ORGANIH

Po nedavnih volitvah v Furlaniji-Julijski krajini, ko so že za nami prvi odmevi in komentarji, je vendarle na mestu trezen razmislek z vidika slovenskih interesov in slovenskih perspektiv. V slovenskih krogih je namreč pred volitvami prišla jasno do izraza določena negotovost in bojazen, ki je zajela vse stranke.

Splošna značilnost te volilne preiskuje se občutno nižja volilna udeležba in padec glasov komunistične partije, kar potrjuje težnjo, ki je prišla do izraza v vsedravnem merilu; predvideno je bilo tudi nazadovanje protislovenske Liste za Trst, ki je izgubila na vseh ravneh, pričakovan je bil uspeh zelenih, ki so pobrali protestniške glasove mladih. Manj pričakovan je bil poraz takoimenovanih laičnih strank in prav tako je presenetilo napredovanje Krščanske demokracije in socialistov — nikomur ni jasno, kaj so storili eni in drugi, da so si zagotovili zaupanje volilcev, toda naj se še tako čudimo, volilci so izbrali tako in s tem so bržkone dosegli, da krščanske demokrate in socialiste »prisilijo« v nadaljnjo koalicijo — morda je navsezadnje to bila tudi nezavedna, kolektivna volja volilnega zbora, ki si ne želi pustolovščin.

Kaj pa slovenski volilci in kandidati? Obračun je na splošno pozitiven, čeprav ni posebnih razlogov za zadovoljstvo — izvolili smo namreč kar štiri predstavnike v deželni svet, a smo tudi izgubili na glasovih. Tega smo se vsi bali, a vsaj zaenkrat so zalegli pozivi, da ne smemo slovenskih glasov razpršiti. S tem se je okoristila tudi KPI, ki je v Trstu izvolila Budina in na Goriškem Bratino ter je tako bržkone obdržala vse slovenske glasove (ponekod jih je celo povečala). Slovenski kandidati na listah PSI niso imeli uspeha, izvoljeni Tršar je izraz sindikalnih sil, ne pa slovenskih glasov, medtem ko je nastop ostalih popolnoma deficitaren: Pečenik je dobil komaj nekaj več kot 300 preferenc, Čok je izpadel iz pokrajinskega sveta, Kocman pa je za občino dobil komaj desetino glasov, ki jih je nekoč dobival slovenski izvoljeni kandidat, medtem ko je Cej izpadel iz goriškega pokrajinskega sveta.

In Slovenska skupnost? Zanj smo se največ bali, saj je edina slovenska stranka, ki nastopa s slovenskim imenom in edino njeni glasovi tudi formalno veljajo za slovenske. Marsikdo je torej stranki preuranjeno pel »de profundis«. Proti Slovenski skupnosti je namreč igralo demografsko upadanje, zmanjšanje članov pokrajinskega sveta v Trstu, ki je krepko dvignilo kvorum in pojav bojevitih slovenskih kandidatov na nekaterih alternativnih listah, ki so očitno računali na slo-

venske protestniške glasove. Masovnega osipa pa ni bilo, saj so slovenski volilci na podlagi preteklih izkušenj spoznali, kdo je vreden zaupanja. Tako je edina slovenska stranka potrdila svoje zastopstvo: v deželni svet je na mesto dr. Draga Štoke poslala novoizvoljenega Bojana Brezigarja, ki je doživel lep osebni uspeh z velikim številom preferenc, ter potrdila Hareja, Špacapana in Lokarja v oba pokrajinska sveta in na tržaško občino. Izgubila je dve mesti v rajonskih konzultah tržaške občine. In tu smo pri manj razveseljivem pojavu, pri upadanju glasov, ki je skoro brez izjeme očitno prav na vseh ravneh in predstavlja jedro problematike, s katero se bodo morali resno ukvarjati organi Slovenske skupnosti, ki bodo morali tudi analizirati vprašanje nihanja glasov. Osip je najmočneje viden na deželnih volitvah v tržaškem mestu, ki ga ni mogel odtehtati uspeh v Nabrežini. Tu je najbolj opazen padec v odstotkih. Delno so se ti glasovi vrnili za pokrajinski in občinski svet. To pomeni, da nekateri med slovenskimi volilci niso hoteli voliti neuradnega nosilca liste, kar pomeni, da je bila pravilna začetna odločitev petih nosilcev, ki naj se enakovredno borijo vsak za svoje glasove in da je bilo tiho odstopanje od tega stališča za stranko taktično zgrešeno.

Jasno je, da se bo morala slovenska stranka odslej za vsakega volilca posebej boriti, predvsem pa iskati z njim stika in ga informirati o dogajanju v stranki in o njenih bojih za pravice Slovencev. Edinole deklarativna politika, razglašena po časopisih in strankinih glasilih, ni dovolj. Tako preusmeritev narekujejo tudi podatki o rajonskih konzultah v Trstu. Podobno bi lahko rekli tudi za očitno zmanjšanje slovenskih glasov v videmski in pordenonski pokrajini, kjer se je število razpolovilo. Tudi tu so potrebni večji stiki in boljša informacija v javnosti. Hladno prho predstavljajo pa številke o volilcih Slovenske skupnosti v Benečiji, kjer so odpadli tudi že tako in tako redki protestniški glasovi zavednih Slovencev. Bera teh glasov se nevarno približuje tistemu edinemu nasprotnemu glasu z referendumu iz leta 1866. Očitno je, da rojaki v Benečiji še niso razumeli pomena samostojnega nastopanja.

Kakorkoli že je Slovenska skupnost obdržala svoje zastopstvo v najpomembnejših organih od dežele do pokrajin in Tržaške občine. Naloga teh izvoljenih predstavnikov in političnega vodstva slovenske stranke bo, da utemeljijo svojo prisotnost z delom za občne koristi slovenske manjšine, kot so to doslej vedno opravljali in kot je velika večina volilcev tudi razumela.

Nočni samogovori

I

Od vsepovsod
strmijo vame
črne ptice.

Vrtovi
so le vonj
sredice
mrtvih rož
in čas je vozal
vseh smeri.

II

Razpoke
spet zaliva
zven
obsedene snovi.

In ti blodiš
v senco raja,
a jaz pijem
medico
poslednjega sijaja.

III

Obraz odgrni
angel črni,
da bom videl te
še brez tančice,
da otipam vozle žil
in naraslih strug glasove,
da omahnem
v kamenito gaz
z bremenom
sladke muke.
(naj ves se razletim).

IV

Le pusti,
naj te vzame
večni trikot besede.
V zorečem klasju
nočne zmede
padaš spet
pod svojim križem
in poljubljaš blato,
ki prekriva krvaveče rane.

Čas razžrl je prag

Čas razžrl je prag
in pest odriva trhle duri.
Omahnil v vežo sem na mah
v tej pozni uri.

Hodim po jalovi deželi
presit sadu človeka
in brstenja črnih klasov.

Vzpenjam k tebi se,
da zgneteš me,
Gospod,
v posodo letnih časov...

Trije kralji

Pred nami
pot vse ožja je,
vse ožja.

Romamo v temine...
Telo gori...
Zvezda žari...
Noč gori v globine
z nami,
njena gaz nas mami
v sunke bolečine.

Jalova žetev

Zdaj je čas žetve,
a v zapuščenih vejah
veter mrmra
nam življenje.

V nas ni sadu
in smrt na uho
nam zaupno šepeče.

Le kaj bomo
rekli otrokom,
ko bodo spraševali,
zakaj smo zaspali ob setvi.

Zdaj imamo
le pet hlebov
in dve ribi.

Bi nas čudež še zdramil?

Iskalci

Vso noč
že mečem mrežo,
da potegnili bi
človeka iz sebe.
Nič nisem ujel.
Ker sem srečo
le sebi želel,
sem utrujen
v čolnu obsedel.
Ne, saj ni mogoče,
da sem vržen
kot pšenično zrno v nič.
Slišal sem z obale
Tvoj klic.
Veselo spet
vrgel sem mrežo.
Zajel sem ljubezen,
zdaj čoln se potaplja.
Pridite, bratje.
Zapojmo
tu na obali
kot svatje.

Altamira

Mesec je zajadral na globoko.
Nemim v objemu Altamire.
Srce žari
kot noč
ob letnem kresu.
Pijani svatje
so odšli,
sekira poje
v mladem lesu.
Ne cvet, ne sad,
le trnje, glej,
bilo je in osat,
kar sem kradel
v rajskem vrtu.
Preboden sem obležal,
ime zapisal tvoje
sem s krvjo
po belem prtju.
Altamira, Altamira!
Krik prebodel je temo,
v škrlatnem plašču dan umira.

Praviš da le sanje težke

Praviš, da le sanje težke
so bile nad nama,
ko v želji blazni
sončne sva nadela si peruti,
da našla svet bi,
kjer žive ljudje
in ne prikazni.

Zdaj v pozabi kruti
nasmeh mi bežen
le ponujaš znaje.

Krotka jutra
so v pomladnem
vrisku vstala.
Sprhneli stiski so dlani,
iz ust se je razsula mana,
besede je porasla trava.

Le zakaj sva bosa
z golimi rokami
v trnju cvet krvi iskala?

Sodobna tragedija

Vsak korak
nam je kot nem mrtvak.
Roke z jezo zemljo obdelujejo,
oči se po njej več ne sprehajajo
in pot izceja se
le še iz zagrenjenega obraza.

Lačni domovi tulijo
kot osamljeni psi.
Ljudje odhajajo.
Vračajo se okovane lutke,
Napredku sestavljajo
dolge molitve.
Padamo v noč.
Iščemo nič, nič,
svoj nič...

Ljudje odhajajo,
na obrazih ni krvi,
le priložnostna krinka
(kdo ve za koga).
Kot rablju zakrivajo
pravi obraz
in mlačno ubijajo...
Niti roka ne zapreteče
in krinka ne pordeči.
Le oči prebirajo številke
in se lačne klanjajo.

(Pesmi so bile nagrajene na lanskem literarnem natečaju Mladike)

V slovenska obzorja in čez

Mogoče ne veste, da...

- da v Ljubljani nekateri partijci, domnevni simpatizerji revije CELOVŠKI ZVON, na Socialistični zvezi glasujejo za uvoz te revije v SR Slovenijo, na partijskem forumu pa proti...
- da se je znani predstavnik Komunistične partije Italije in današnji poslanec iste stranke Pajetta šel poklonit umrlemu fašističnemu voditelju Almiranteju...
- da je bilo v »mračnem« srednjem veku sezidanih 1000 katedral in ustanovljenih 56 univerz...
- da je v sobotni prilogi ljubljanskega DELA z dne 28. maja t.l. veliki likvidator revolucije in šef OZNE Ivan Maček-Matija imel intervju, iz katerega jasno izhaja, da je ukaz za velike pokole 1945 dal sam Tito in da je Maček bil eden od njegovih izvajalcev...
- da je poljska cerkvena oblast šele po 100 letih, t.j. 11. septembra 1977, priznala Marijino prikazovanje v Gietrzwaldu na Poljskem iz leta 1877...
- da je bila v Tokiu ustanovljena nagrada za področja, ki jih današnja Nobelova nagrada ne obsega, vključno s filozofijo, in da bo letos prva prisojena ameriškemu filozofu Quinu...
- da je znani slovenski opozicionalni javni delavec ugotovil, da je policija podtaknila vsem prostorom v njegovem stanovanju slušala...
- da je četrtnina vse slovenske kulturne dediščine v lasti cerkvene skupnosti in da je bilo v zadnjih 5 letih obnovljenih 247 cerkva in zgrajenih 13 novih...
- da je protestna menifestacija, ki je bila 21. junija na Kongresnem trgu v Ljubljani, po množičnosti in intenzivnosti prekašala zborovanje ob osvoboditvi '45 na istem trgu...
- da je danes na svetu okoli 35 državnih tvorbočlanic Združenih narodov, ki imajo manj od dveh milijonov prebivalcev, to je manj, kot je nas Slovencev (v Evropi Islandija, Ciper in Malta)...
- da je pred kratkim izšel italijanski prevod knjige »Rise from Want« (Vzpon iz pomanjkanja) ameriškega zgodovinarja Jamesa Davisa o Žužkovih iz Vižovelj in da je tržaški dnevnik »Il Piccolo« temu delu posvetil članek, ne da bi ob tem zapisal besedo »sloveno«.

LOJZE BREZNIK:

(21)

DNEVNIK (1941-1943)

7. julija 1943

— Tudi ne loči lastne koristi od koristi skupnosti, npr. Cerkve. Če se njemu zgodi kakšna krivica, misli, da se zgodi Cerkev. Če na njegovo posestvo ne pridejo farani delat (seveda jim nič ne reče, naj pridejo, ampak po njegovem bi morali sami uvideti, kdaj g. župnik želijo delavcev), misli, da njegovi verniki nič ne žrtvujejo za Cerkev. Nasprotno je res, da radi dajo denar, kadar gospod oznanijo kako nabirko. Povsod vidi samo sebe, da bi vsi njemu delali, njega hvalili, nanj mislili, kakor da so vsi njegovi služabniki, on pa je edini smisel fare. Če ni kaj po njegovem, že vidi v tem neko zaroto proti sebi. Povsod vidi sovražnike. Nikdar se ne vživi v položaj in mišljenje bližnjega tako, da bi se be odmisli. Vsaka sobda o bližnjem ima še en nepotreben element: odnos do njega, kolikor gre za njegovo korist ali škodo. Tako sta včeraj prišla Italijana balinat zadaj za župniščem. Zakaj sta si izbrala ravno ta prostor? Poročnik ni na šolskem dvorišču nikdar dobil, zato je zahteval, da bi spremenila prostor, ker je bil »sergente maggiore«⁽¹⁾ na šolsko dvorišče že navajen. No, g. svetnik pa mi je pri kosilu dejal prav resno in otožno, z neko tiho togoto: »Si videl, sta že tukaj, ali misliš, da zaradi krogel? Beži, nalog imata, da nadzirata župnika. Ne poznaš Italijana!«

Večkrat pokaže prav otroške lastnosti. Domisli si, da mu bo nekaj koristilo, in že hoče imeti. Zanj mora biti ne glede na to, ali je možno dobiti ali ne. Takoj so vsi drugi krivi, da te stvari nima, medtem ko ves ostali svet sploh ne ve, kaka želja se je pri gospodu sprožila. (Pred dnevi je bil žejen in je pil vodo, pa si je domislil, da bi bilo dobro za žejo piti lipovo, kamilično in pelinovo vodo, ker si z mrzlo vodo prehladi želodec. Takoj je bila kriva Lojza, da ni te vode nikjer. Kje se je Lojzi sanjalo o teh vodah! Toda bila je kriva ona, da te vode ni. Gospod pa jo je hotel imeti kakor otrok zvezdo ž neba, ko mu je prijazno zamigljala).

Danes sem si iz starega *Slovenca* izrezal prizor iz Gregorinovega Pasijona. Kako Jezus učencem umiva noge. Naročil je, da moramo tudi mi drug drugemu noge umivati: napake drug drugega prenašati in bližnjega milo soditi. Jaz pa sem gospoda tako čudno umil:

vse napake sem naštel. Seveda ne iz hudobije, ampak ker sem hotel poskusiti, kako oblikovati svoje misli o drugih ljudeh, ker bom v življenju večkrat postavljen pred to nalogo. Če takole opišem kakega človeka, si izostrim čut za opazovanje ljudi. In bom nazadnje z enim stavkom mogel povedati pravo mnenje o kaki osebi. Kakšen bi bil ta stavek za g. svetnika? Danes mislim, da tak: gospod že ni v življenju stresel tiste grobe sebičnosti, ki je vsakemu lastna, posebno v mladosti, a se je moreš znebiti le za ceno velikih bojov s samim seboj. Skratka: gospod ni umrl samemu sebi. Ni doživel evangeljskega izreka: Nisem prišel, da bi se mi streglo, ampak, da bi jaz stregel.

17. julij 1943

Še zaključno o g. svetniku. Njegov dušnopastirski uspeh: ljudje hodijo redno k zakramentom in sv. maši, gospoda pa se boje. Gospod vzgaja bolj s strahom kot z ljubeznijo. Dobra lastnost je vsekakor, da ljudem pove resnico, takoj posvari in pokara, seveda precej naravnost. Dejal mi je, da boš s faro vedno nekoliko sprt, če jim boš govoril resnico, če boš načelen. Ta lastnost je zanj dokaj značilna, da ti namreč pove v obraz, kar ti gre, ali kar misli o tebi. (G. vodja nam je dejal, da je tak človek surov.) Če to obrnem nase, moram ugotoviti, da sem jaz bolj v drugi skrajnosti, da se bojim povedati resnico, se bojim zamere, razdora. To svojo napačno mehko bo lahko zdaj te počitnice odpravim. Postati moram bolj možat, bolj odločen.

22. julija 1943

Že precej časa sem v Škocjanu, pa si živcev še nisem pozdravil. Še vedno me boli glava, ničesar si ne morem jasno predstavljati, zapadem v melanholijo in pesimizem. Mislim, da je to le duhovna suhota, živci pa trpe zato, ker nočem potrpeti in biti ponižen, ampak hočem tolažbo izsiliti, predvsem predstavo o sebi in svojem položaju. In tako se preveč napenjam. Hočem vse doživeti, notranje videti, drugače se mi zdi, da ni res. Slaba vera! Zdi se mi tudi, da so potem molitve slabe. Vedno si dopovedujem, da je to napenjanje napačno, pa vendar kar ne morem iz tega kolobarja. — Danes mi je to malo prešlo in je glava lažja in sem bolj vesel. Popoldne sem se razgovarjal z Rebednjakovim Janezom in Nučičevo o vseh mogočih stvareh, puškah

1) Višji narednik.

Svoboda ni izjema

Marsikatera beseda, ki ji je bilo sojeno, da bo vedno pisana z veliko začetnico, se je zaradi svojih izkoriščevalcev znašla poteptana v blatu. Tudi svoboda ni izjema. Kaj vsega še ni storil človek v imenu svobode, čemu se je že v tem imenu izognil, pa vendar najde ta pojem vsakič novo moč, zaradi katere mora svetiti kot zvezda vodnica.

V naši sredini ni dano, da bi spregovorili svobodno o tem ali onem. Predvsem te zadržuje misel, da te vsi poznajo, zato kmalu odnehaš s širjenjem svojega mnenja. Bega te tudi misel, da so pri nas, v našem malem zamejstvu naenkrat vsi postali strokovnjaki za vse. Že če s pota umakneš najmanjšo bilko lahko o tem predavaš vsaj tričetr ure ali napišeš vsaj obsežen članek. Včeraj te sicer še ni bilo, danes si inovator. Včeraj popolni neznanec si danes znani režiser, priznani igralec, edinstveni pisatelj, nadobudni pesnik, izstopajoči slikar ali samonikli kipar...

Zdi se, da smo v tem pravi mojstri. S pomočjo lastne nekritičnosti in

strankarskih potreb si kot tisti, ki si gradijo telo v napihnjene mišice puhle lepote, ustvarjamo reprezentančne velmože ali da bo enakopravnosti zadoščeno — velžene.

Zaradi take inflacije strokovnjakov pa je marsikdo raje tiho, kot da bi še on mešal že tako zamotano štreno.

V nasprotnem bi si mogoče kdo drznil nekoliko drugače omeniti npr. istrske priseljence, kajti navsezadnje je tudi njihov predstavnik znal povedati v tisku, da je za sožitje brezplodno poudarjanje dvatisočletne kulture in ugotavljanje, kdo je bil prej na nekem ozemlju.

Mogoče bi kdo tudi povedal, kako nesmiselno se mu zdi trošiti energijo za pravdanje o izvoru Slovencev.

Tudi bi morebiti, kljub vsem očitkom, odprl usta in govoril o spravi, če bi ob tej besedi takoj nekemu v hipu ne zavrela kri, drugega pa zbodli nepreboleli spomini, ki ga še niso premaknili iz pozicij izpred štiridesetih let. Ah, še bi imel dela opogum-

ljeni neznanec. Pomislil bi na glas, da so pravzaprav v kraških jamah tudi naši ljudje, naši po narodu, ne po političnem prepričanju in bi mu zato bilo nerazumljivo, zakaj so se nam te jame tako izmuznile iz rok in postale predmet izsiljevanja določenih desničarskih krogov. Saj se vendar ne moremo vedno držati gesla, kdor ni z nami, je proti nam. In če skušamo objektivneje razmišljati, še ne pomeni, da smo fašisti.

Obregnil bi se še ob postavljanje doprskih kipov in drugih spomenikov na čast še živečim osebam, ko bi mu svoboda to dovolila.

Karkoli pa bi izpovedal, takoj bi dobil oznako rdečo ali belo, izdajalsko ali reakcionarno, fašistično ali slovansko. Zato pač molči in si v svojem varnem zavetju misli svoje. Osvoboditev praznuje z včerajšnjim kruhom iz druge peke in sredi prehrambenih artiklov, ki jih je na predvečer komaj privlekel domov v od prevelike teže raztegnjenih polivinilnih vrečkah. Ostalo bodo storile mestne enotne delegacije in v vetru plapolajoče zastave. Morda jih kdo še celo videl ne bo, ker bo državni praznik izkoristil za obisk sosednje republike. Tam bodo vse trgovine odprte.

in soldatih, o volitvah in politiki in fantovskih pretepih. Tako sem se malo raztresel in dobil zvezo s prejšnjim časom, ki sem v njem živel, pa ne vedel, da živim (ta čas mi je v spominu kot doba prijetnih mladih let — na grehe sem pozabil). Danes sem vesel in z optimizmom gledam v bodočnost. Doslej sem sanjal, da bo moja bodočnost taka, kot jo berem v življenjepisih velikih mož. Resničnost življenja na deželi, ki ga tu gledam od blizu, pa mi narekuje drugačen življenjski potek. Treba se je odpovedati lepim mladostnim sanjam, sanjam o veličini, ki naj bi jo dosegel kar tako, ki bi mi tako rekoč padla z neba. Kaj pa je resničnost? Duhovnik na deželi. —

(Tako se sredi stavka konča dnevnik Lojzeta Breznika. Se je tako prekinil, ker ga je »gospod svetnik« kam poklical? Ali pa mu je misel izhlapela sredi julijske vročine? Te prekinitve je tembolj škoda, ker so bili to dnevi tik pred padcem Mussolinija in sledečo kapitulacijo Italije ter turjaško tragedijo, ki je posrkala v svoj krvavi vrtinec tudi tega mladega idealnega človeka. - A. R.-)

Ljubka Šorli

MARIJI

Naše pesmi in molitve te slavijo, božja Mati — tebi v glorijski nebeški dano v vek je kraljevati. V revnem hlevcu betlehemske božje Dete si rodila, pred Herodežem na tuje z njim si morala bežati. Pot begunstva si poznala, strah, ponižanje, trpljenje, ko si morala na gori žalostna pod križem stati. Ti si naša pomočnica in pri Bogu priprošnjica, v tvojem varstvu skoz življenje se nam hudega ni bati. Vedno več v dolini solzni je sovraštva in nasilja, a skrivnost ljubezni tvoje more nam poguma dati. Nam, popotnim, kot svetilnik si rešilni nad pristanom, s svojim žarom znaš v teminah pravo pot nam pokazati. Naj naš delež tu na zemlji bo veselje ali žalost, daj, da Jezusu in tebi mogli zvesti bi ostati.

Pismo našemu Dragotu

Dragi prijatelj,

tele vrstice sem začel v mislih sestavljati v ponedeljkovi noči po letošnjih junijskih volitvah, ko smo — že spet — trepetaje čakali, če bo ali ne bo. Številke na računalniških zaslonih v improviziranem tiskovnem uradu pred dvorano deželnega parlamenta v Trstu so kazale najprej spodbudno, potem pa se je začelo zatikati, pričakovanja so prehajala v dvome, ti pa nazadnje še v strah. Bo — ne bo — dobro kaže — slabo kaže — manjka še nekaj odločilnih volišč — vse je odvisno od kvocienta — kmalu bomo zvedeli, če smo rešeni ali na tleh za usodno dolgi čas...

Proti enajsti, ko je bilo še vse na kocki, sva zapustila elektronski direndaj in šla na sveži zrak, na sprehod po starih ulicah, ki se jih drži spomin na cesarico Marijo Terezijo. Delala sva se, ko da sva pozabila na usodno preštevanje glasov v beli palači na Oberdanovem trgu. Pogovarjala sva se o naših skupno preživelih mlajših letih, o zanosnem povojnem času obujenega slovenstva, o Repentabru, Ukvah, Svetih Višarjah, o našem začetniškem pisanju in nastopanju — o

vio Slovenci!« in je zahteval le, da zapojemo njegovo »Gor čez Izaro«, ko nam je medtem tvoja mati, zelenim ponočnjakom, cvrla ribe v starinski kontovelski kuhinji.

Delala sva se, kot bi ne bilo zelo blizu, v beli palači, neko usodno preštevanje.

Toda ti si bil v mislih vendarle ves tam, pa če si še tako živo govoril o citrah zdaj že pokojne Rozi iz Ukev, o mikrofonskih vajah Peterlinovega Radijskega odra in o svojih prvih člankih za Mladiko. Bil si tam, kjer si dvajset let — dvajset let! — zastopal Slovensko skupnost v deželnem svetu Furlanije-Julijske krajine, in kjer se je tisti čas štel in odločalo, če bo ali ne bo.

Tvoj mandat se je v tisti terezijanski noči iztekel in ti si bil dejansko že zunaj nadaljnjih odgovornosti v deželnem parlamentu. Toda skrb, če bo ali ne bo izvoljen nadaljevalec, ti je tako prizadeto sijala iz oči, da bi še otrok razumel, kako zelo je vse tvoje življenje prežeto s pozdravnim geslom tvojega rajnega očeta. Zato me ni sram patetičnega stavka, ko sva se čez Carduccijevo cesto vračala po odgovor k ekranom: »Drago, bomo ga izvolili, ti si ga zdajle izprosil in mogoče izmolil!«

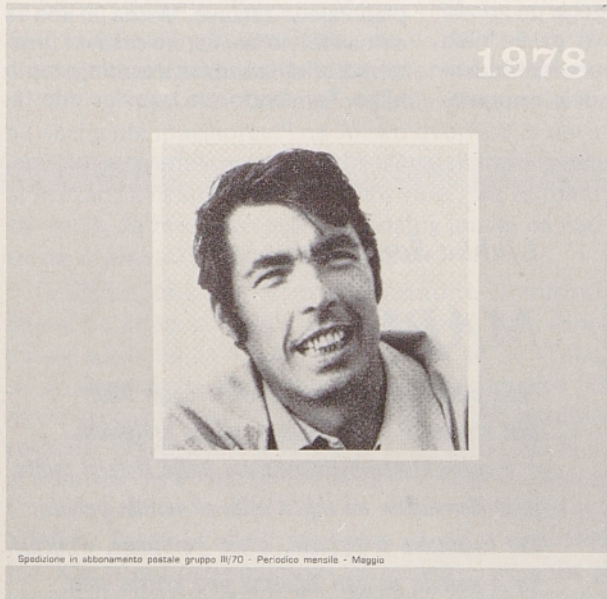
In smo ga.

»Ko bom odrasel, bi se želel ves posvetiti delu za našo narodno skupnost«.

Mogoče se tega stavka ne spominjaš več. Spominja pa se ga tvoj nekdanji sošolec in najin skupni prijatelj Sander iz Gropade. Svoj mladostni program si želel izpeljevati najprej na prosvetnem in kulturnem polju, potem pa še na političnem. Kljub začetnim neizkušenostim si se pogumno in z mladostnim žarom lotil zelo odgovornega dela, ki je bilo velikokrat kronano z uspehi. Gotovo pa si tudi opazil, da te je naša skupnost, sprejela in obdala z veliko simpatijo. Pravilno je začutila, da nisi le njen izvoljeni predstavnik, marveč da svoje naloge opravljaš še s tistim elementom, ki ga od tebe nihče ni zahteval: s srcem. Zato si bil tudi vedno rad med ljudmi, in veliko ljudi te je imelo rado.

Nikoli ne bom pozabil prazničnega razpoloženja, ki je vladalo nekega jesenskega popoldneva pri Ludviku Pod Tabrom, kamor me je pot po kraškem izletu povedla na kozarec terana. Neznane srednjih let je gostil vso naključno družbo ter je glasno in srečno ponavljal nenavaden stavek: »Danes sem se znova rodil!« Izkazalo se je, da je prav tistega dne uradno dobil nazaj svoj izvirni slovenski priimek. Ne vem, kolikokrat je ponavljal tvoje ime in se ti, odsotnemu, zahvaljeval za pomoč pri postopku. Pa ga je nekdo vprašal: »Koliko vam je pa dr. Štoka zaračunal?« »Zaračunal?! Krepko mi je stisnil roko in še na kavo me je povabil!«

Delno vem in delno slutim, dragi prijatelj, da si v teh dolgih in napornih dvajsetih letih doživljal tudi

Platnica, ki jo je Mladika posvetila dr. Štoki maja 1978

lepem, dragem in ljubljenelem času naše mladosti in našega prijateljstva.

Bil si spet stari Drago, slovenski fant, ki se je z vespo vozil na vasovanje na Katinaro, Deseti brat z odrskih desk pred repentabsko cerkvico, golobradi prvi predsednik Slovenskega kulturnega kluba, študent prava na tržaški univerzi, mlajši sin Jerneja Štoke iz Dlanje vasi, ki nas je tudi opolnoči sprejemal s pozdravom »Ži-

Slovenska prosveta
in Zveza slovenske katoliške prosvete

razpisujeta

XIV. tekmovanje zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1988. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Predstave prijavljenih amaterskih odrov bo ocenjevala komisija, ki jo sestavljajo gledališki izvedenci in po en predstavnik vsake organizacije.

Mnenje komisije je dokončno in nepreklicno.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.

grenke trenutke. Bil si na okopih, kjer človeka ne obdajajo sami prijatelji; prej nasprotno. Kot predstavnik naše manjšinske stranke si bil sam v zboru, kjer je večina drugih formacij imela po več ljudi, zato ne le več moči in samozavesti, marveč tudi več čisto človeških, fizičnih možnosti zamenjavanja in nadomestovanja. Če pa je imel dr. Štoka influenco, Slovenske skupnosti ni bilo in ni glasovala. In tudi obratno: če naša stranka ni mogla in ni smela zapustiti zakonodajnega bojišča, je bil dr. Štoka prikrajšan za družinski izlet ali celo za počitnice.

Mogoče si včasih začutil samoto tudi v prijateljskih vrstah. Vsaj zase žal vem, da sem veliko premalokrat stopil do tebe, če mogoče kaj potrebuješ, mogoče samo prijazen pogovor za oddih in olajšanje. Na enem takih preredkih obiskov sem te zalotil, kako si v svojem uradu na Deželi sestavljal prvi dokument Slovenske skupnosti za globalni zaščitni zakon. Sestavljal v fizičnem pomenu besede: skladovnico ciklostiliranih listov si po številkah zlagal v snopiče, ki so v kopijah nastajali po mizi, stolih, omarah in celo po tleh. Bogve, če je še kak drug deželni poslanec kdaj spremljal svojo zamisel do tako rokodelskega finala. In bil si vidno srečen.

Preteklo je dvajset let, dragi prijatelj, tvojih in nas vseh. Ko bi imel kako pooblastilo, bi ti zdaj iz vsega srca rekel: hvala ti za vse delo, hvala za napore in hvala za občutek, da nas je zastopal poštenjak s slovensko ljubeznijo v srcu.

Tvoja dolga pot te je kdaj tudi upehala — ali ni to zelo naravno in zelo človeško? Globoko pa sem prepričan, da so ti ostale vse bistvene energije za poslanstvo, ki se gotovo ne konča z letošnjim iztekom tvoje mandata. Program, ki si ga pred davnimi leti zaupal svojemu sošolcu, pač ne more trajati manj kot vse življenje. Dovolj dobro te poznam, da vem, da tudi ti tako misliš. Zato ti kličem: srečno in uspešno nadaljevanje! Bodi nam zdrav, dragi prijatelj Drago!

Saša Martelanc

Albert Miklavec

MARIJINO LETO

*Marija, cvet ljubezni v tvojem telesu
vzcvetel je letos bujno in duhteče:
je vzbudil v nas molitve bolj goreče,
ki dvigajo se k tebi po vsem svetu.*

*Te prosijo vsi mladi, ki v razcvetu
življenja si želijo prave sreče.*

*Te prosijo družine koprneče:
pomoč daj skrbni materi, očetu.*

*Na svetu brez ljubezni smo sirote,
zato so ovenele vse cvetlice
kreposti, ki rodile bi sadove.*

*Izprosi blagoslov na vse domove,
usliši mnoge upajoče klice,
obvaruj nas vseh grehov in vse zmote.*

VIRGIL ŠČEK

(Ob 40. letnici smrti)

*Mož velikan je živel v dobi naši,
prežet z vrednotami srca in uma
in poln ves razsvetljenega poguma,
ki vodil je rojake k dušni paši.*

*Ko je sovrag premnoga srca plašil,
z orožjem delal v svetu dosti hruma,
z nadutostjo besed veliko šuma,
junaški, modri mož se ni ustrašil.*

*Virgil, prehodil si življenje z nami
in nas na poti bogatil z darovi,
da mogli smo naprej hoditi sami.*

*Si delal, da slovenski smo sinovi
ostali danes, kljub strahotni drami,
da taki jutri bi bili rodovi.*

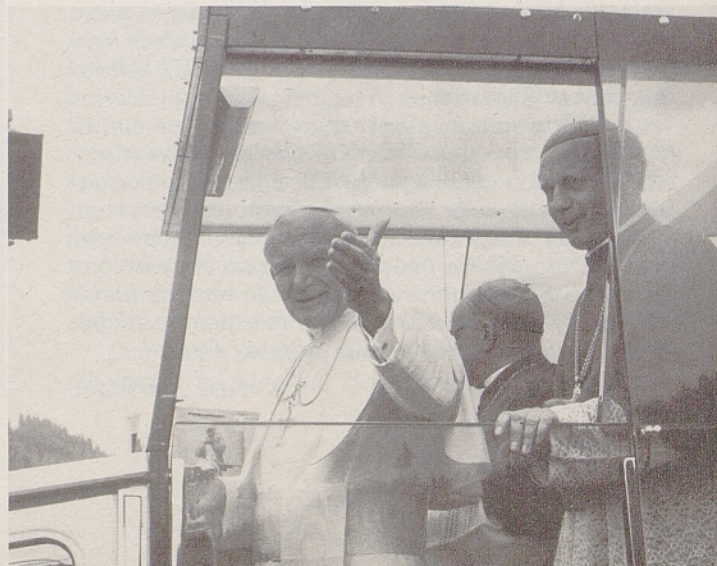
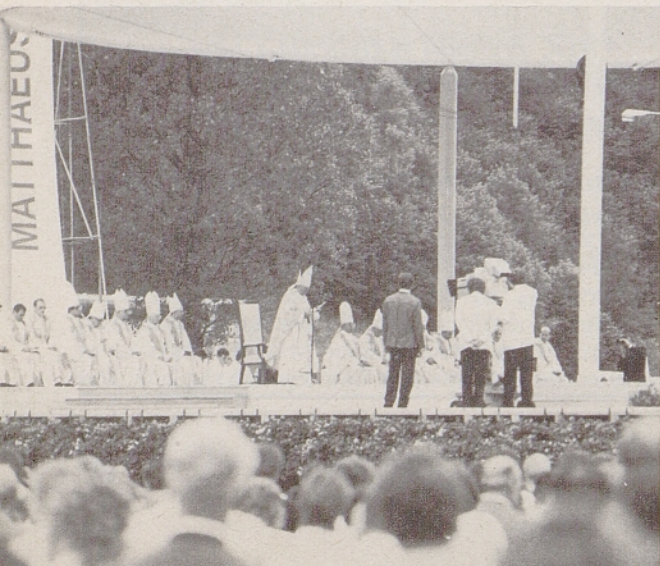

Papež na srečanju treh dežel v Krki

Med svojim junijskim pastoralnim obiskom v Avstriji v drugi polovici junija je papež Janez Pavel II. bil tudi med manjšinci: v petek, 25. junija, je bil v Željeznem na Gradiščanskem, kjer je doživel veliko srečanje z gradiščanskimi Hrvati in Madžari pa tudi z izredno množico romarjev iz Madžarske in vse Hrvaške. Dan potem pa je bil deležen veličastnega bogoslužja na srečanju treh dežel v Krki na Koroškem, kamor je prihitelo skoro 20 tisoč romarjev iz Slovenije z vsemi svojimi škofji na čelu. Nekateri pravijo da predstavljata Gradiščanska in Krka hrvaški in slovenski odgovor na dejstvo, da papež še ne more na obisk v

Jugoslavijo, ker »čas še ni dozorel«. Sicer pa je množica vernikov iz Slovenije skoro zasenčila prvotni namen srečanja treh dežel, oziroma treh narodov. Koroški bratje so se skoraj izgubili v morju slovenskih vernikov, ki so bili deležni velike pozornosti tudi raznih dopisnikov in poročevalcev. TV prenos si je privoščila tudi ljubljanska televizija. Manjšinski in spravni pomen srečanja je tako stopil v ozadje in tudi papeževe besede v slovenščini so bile bolj priložnostne. Kljub temu pa je bilo bogoslužje ob grobu svete Eme za vse udeležence veliko doživetje.

(Fotokroniko je pripravil P. Cvelbar)

ra je podobna priimkovna oblika, ki je pogostna v Benečiji: *Blažutič*, *Blažut*, *Blažuta*, *Blažuto*, in jo razberemo v dokumentih in današnjih priimkovnih oblikah: 1502 *grigura blasuta jscorse* (ČERNJEJSKI RKP., c.10r., to je Gregor Blažut iz Viškorše), 1597 *Michael Blasuttig de S. Petro de Sclabonibus* (Acta Capituli Civitatis, navedeno po A. Cracina, Gli Slavi della Val Natisone, Udine 1978,206), 1600 *Stefano figliolo del q(uondam) Marin Blasutig, Stefano blasutigh* v Špetru, 1601 *Gasparo blasutigh* v Malem Barnasu (MISSIO), danes *Blazutto* (ZSSP CE), *Blazuto* in *Blazuti* (ZSSP Konjice), *Blasuti* (ZSSP MB), *Blasutig* (SPZM Goriška, Nadiške doline, UD), *Blasuttig* (SPZM Nadiške doline, Čedad, Cervignano, UD), *Blasutigh* in *Blasutti* (SPZM UD), *Blasutto* (SPZM Viškorša, UD; TS, Milje), *Blasutta* in *Blasutti* (TS): izvzemši patronimične oblike na *-ič*, ni pri drugih gotovosti, ali so jih nosili samo Slovenci, ali tudi Furlani. Tudi priimkovna oblika *Blažon* (ZSSP Logatec, Štajerska, LJ) je furlanskega izvira.

Iz teh imenskih in priimkovnih oblik so z novim forantom nastale nove priimkovne oblike: *Blažev* (ZSSP GO); *Blaževič* (ZSSP Štajerska, LJ, Il. Bistrica, Sežana), *Blazevič* (ZSSP Sežana), *Blazevich*, poitalijančeno za fašizma na Tržaškem v *Dibiagio* (PIZZAGALLI 190), *Blasevich* (ZSSP LJ; SPZM Tržič; TS, kjer so ga poitalijančili v *Biagini*, gl. PIZZAGALLI 189); *Blasovich* (TS); *Blaškovič* (ZSSP MB, Radovljica, Idrija), *Blaskovic* (SPZM Tržič, UD; TS), *Blascovich* (TS, kjer so ga poitalijančili v *Belasco*, gl. PIZZAGALLI 189); *Blasinich*, poitalijančen na Tržaškem v *Blasini* (PIZZAGALLI 190); *Blažinc*, *Blažinč* in *Blažinčič* (ZSSP Brežice); *Blažetič* (ZSSP Tolmin), *Blazetič* (ZSSP NM, Tolmin). Iz našega hagionima so še naslednji priimki: *Blazinšek* in *Blasinšek* (ZSSP Štajerska), *Blazovnik* (ZSSP Dravograd), *Blažičko* (ZSSP Brežice), morda *Blažir* (ZSSP KR, LJ), *Blažun* (ZSSP KR, LJ: a ta priimkovna oblika utegne biti deformacija furlanske Blason); na Zahodu je endemična oblika *Blaszak* (SPZM Tržič).

Iz imena ali iz priimkovnih oblik so nastala številna hišna imena. Naj omenim nekatera: *Blažéčni*, *Blažétovi* (Mačkoviče), 1772 *Lendaro Mattia Blasin*, *Lendaro Pietro Blasin* v Teru (ROTTOLO 1772,134,136), *Blažétovi* v Tarčmunu in *Bláži* v Matajurju (ZUANELLA HIŠ 1983/1 in 9).

Naselja, katerih ime izhaja iz hagionima ali iz izvedenih priimkovnih oblik, so *Blažin*, italijansko *Blasin* pri sootčju Azorne in Reke v Sovodenski občini, *Blaževice* (SVI I,67) oz. *Blaževica* (ATLAS 188/B2, KLS II,476,542), *Blaževa vas* v Beli Krajini (KLS II,450, odsotna v ATLASU), *Blažja ves*, nem. *Blasendorf*, 980 *Blasindorf* na Koroškem (KRONSTEINER, Die slowenischen Namen Kärntens, Salzburg 1984,62) in še *Blažovnica*, ime desnega pritoka Drave pri Limbušu na Pohorju in naselja (SVI I,67 in ATLAS 41/B3): Bezljaj pri vseh teh imenih opozarja na možnost križanja s predkrščansko imensko osnovo *blag*- »blag«. Sledijo vodna imena *Blažetov graben* pri Šoštanju (ATLAS 63/A2) in *Blažičev Potok*, levi pritok zgornje Pake (SVI I,67; zakaj Potok z veliko začetnico?; ime je odsotno v ATLASU). En oronim je povezan z imenom bližnjega zaselka: *Blaškova planina* in *Blašk* pri Idriji (ATLAS 142/B1); oronim *Blaževc* pri Čerknici (ATLAS 164/B2) se ponavlja kot ime zaselka na Žirovskem vrhu (ATLAS 124/A2).

Imena številnih zaselkov sovpadajo z imenskimi in priimkovnimi oblikami, ki smo jih že srečali: *Blasi* dvakrat na Koroškem (ATLAS 10/B2 in 12/B1), *Blazina* in *Blazinšek* pri Vojniku (ATLAS 91/A1 in B2), *Blaž* v Bohinjski Beli (ATLAS 81/A1), *Blaže* pri Šoštanju (ATLAS 63/A2), *Blažej* pri Mislinji (ATLAS 64/A3), devetkrat *Blažič* predvsem na Štajerskem (ATLAS 18/B2, 66/B2, 67/A2, 90/B2, 91/A2), a tu

di na Notranjskem in Dolenjskem (ATLAS 103/A2, 132/B3, 144/A1, 171/B1), *Blažon* na Nanosu (ATLAS 162/A1), *Blažuh* pri Žalcu (ATLAS 90/A2) in *Blažun* pri Mozirju (ATLAS 88/A1).

Bonifatius

Cerkev praznuje 14. maja sv. Bonifacija, mučenika za cesarja Dioklecijana v Tarsu v Kilikiji. Ime *Bonifatius* se pojavlja v Rimu v 4. stoletju in je sestavljeno s pridevnikom *bonus* »dober« in samostalnikom *fatus* »usoda«, pomeni torej »človeka z naklonjeno usodo«, kar je sinonim za »srečnega« človeka. Istočasno s to obliko se v Rimu pojavlja tudi pisna različica *Bonifacius* in z njo v zvezi ljudska etimologija »človek dobrih del«. Cerkev časti 8. in 25. maja papeža sv. Bonifacija IV, 14. maja sv. Bonifacija, škofa v Ferentinu, 5. junija sv. Bonifacija, škofa in mučenika, apostola Nemčije, 19. junija sv. Bonifacija, mučenika v Rusiji, 29. julija blaženega Bonifacija Savojskega, 17. avgusta sv. Bonifacija, mučenika v Kartagini, 30. avgusta sv. Bonifacija v Adrumetu, 4. septembra in 25. oktobra papeža sv. Bonifacija I, 6. decembra sv. Bonifacija, mučenika v Afriki, in 29. decembra rimskega mučenika sv. Bonifacija (TAGLIAVINI I,153).

Ime ni izpričano v celoviti obliki ne v srednjem veku ne v priimkih v slovenskem prostoru. O njem sklepamo pač pri številnih apokopiranih hipokoristikih, ki izpričujejo osnovo *bon-*. Vendar si moramo biti v svesti, da vsa slovenska imena in priimki iz te osnove lahko izhajajo tudi iz drugih romanskih osebnih imen, ki so bila v srednjem veku krepko razširjena: *Homobonus*, recimo, ali z inverzijo obeh sestavnih delov *Bonomus*, in mnogo podobnih imen. Končno ne smemo prezreti dejstva, da imamo lahko opravke z interferenco slovenske imenske osnove *bon-* (MICLOSICH PN »uboj«; SVI I,75). Manjša je verjetnost interference s svetniškim imenom *Bonaventura* (prim. TAGLIAVINI I,233).

Če naj tržaška srednjeveška stvarnost služi za to, da si predočimo, kakšne interference so bile možne na slovenskem Zahodu, lahko nanizam v alfabetskem redu redek moški hipokoristik *Bona* ob pogostnejšem ženskem imenu *Bona*: ženska s tem imenom je bila sredi 14. stoletja žena Dominika Lisice (1352 *Bona Lisiča*, BM), druga ženska s tem imenom (ali ista?) je bila doma s Klanca: 1363 gen. *Bone de Clanec* (CAP CERE I,c.32r.); redko je žensko ime *Bonafas*, *Bonafata*; kar priljubljeno je moško in žensko ime *Bonafè*, *Bonafides*, *Beinafede*; večkrat srečamo žensko ime *Bonanda*; redko je moško hipokoristično ime *Bonetto*; naš Bonifacij se oglašja v več pisnih variantah; enkrat srečamo moško ime *Bonifans*; enkrat tudi ime *Bonipas*, ob katerem ne moremo določiti niti spola; *Boninus* ima, kot vsa manjšalna imena, precej ugleda; enkrat se oglasi *Bonipertus*; najpogostnejše je v Trstu ime *Bonomus*, ki je postalo zgodaj priimek; v italijanskem ambientu beremo nekajkrat tudi ime *Bonçius*; nekajkrat med 1302 in 1310 srečamo še zdravnika, ki mu je ime *Bonus*. Če srečamo pogostoma moško ime *Boncina* in to vedno v zvezi z družinami Burlo, Belli in Argento (1349-1575), in če srečamo celo 1349 *Omobonus dictus Bonone Belli* (BLOISE), potem smo pač gotovi, da nima ta imenska oblika nič opraviti s priimkom *Bončina* v slovenskem prostoru. Ob ti obilici smemo torej na slov. zahodni meji pričakovati vseh vrst interference.

Po tem uvodu si lahko ogledamo slovenska imena in priimke z osnovo *bon-*; že pri najstarejši omembi smo v za-

dregi: ok. 1240 *Bonus*, kmet v Njivi v Reziji (KOS II,301); nič manjša ni zadrega pri priimkovni obliki, ki jo srečamo dvakrat: 1494 *Nicklaw Boyneecz*, *Simecz Boyneecz* (KOS II,217: v tem primeru ni jasno, ali naj beremo Bojnec, Bojnič ali Vojnec, Vojnič). Zadrega se nadaljuje, ko srečamo 1772 hišno ime *Micotis Bonc* ob *Micottis Pietro Bouz* (ROT-TOLO 104,138).

BREZNIK 260 si ne obotavlja in izpelje iz svetniškega imena Bonifacij priimke *Bonè* (Grgar, Vipavski Križ), *Bonač*, *Bonča*, *Vončina*, *Bončina*. Bezljaj (SVI I,75) upošteva dvojno izhodišče Bonaventura ali Bonifacij, a opozarja tudi na slovanske antroponime *Boñata*, *Bonek*, *Boneš*, ko navaja priimka *Bonač* in *Bončič*.

Iz apokopiranega hipokoristika *Bon-*, ki je lahko različnega izvira, a za katerim slutimo lahko v glavnem svetniško ime Bonifacij, so nastali številni slovenski priimki: če se držimo najprej onih, na katere je opozoril Breznik, bomo začeli z *Bonè* (ZSSP Kamnik, GO; TS), *Bone* (ZSSP LJ, GO; SPZM Tržič; TS, Devin-Nabrežina); *Bonač* (ZSSP Gorenjska, Štajerska, Logatec), na Tržaškem so za fašizma *Bonac* poit. v *Bonazza* in *Bonatti*, *Bonach* v *Bonazza* (PIZZAGALLI 129, 191); *Bonča* (ZSSP Gorenjska, Štajerska, Primorska), *Vonča* (ZSSP LJ); *Bončina* (ZSSP Gorenjska, Štajerska, Primorska), *Boncina* (TS), *Vončina* (ZSSP vsa Slovenija), *Voncina* (SPZM GO, Tržič, Cervignano; TS), morda po akanju *Vančina* (ZSSP II. Bistrica, MB); tem pa sledijo še priimkovne oblike, ki jih izvajamo iz oblike *Bonè*: *Boneta* (ZSSP Sežana, LJ; Dolina), *Bonetta* (TS), *Boneti* (ZSSP LJ), *Bonetig* (SPZM Ruda), na Tržaškem so ga za fašizma poit. v *Bonetti* (PIZZAGALLI 129). Lahko nadaljujemo s patronimiki: *Bonič* (ZSSP LJ), *Bonačič* (ZSSP LJ), *Bonacich* so na Tržaškem za fašizma poit. v *Bonacci* (PIZZAGALLI 129,191). S formantom *-ko* imamo *Bonko* (ZSSP MS), *Vončko* (ZSSP Laško). Z manjšalnim ali patronimičnim formantom *-ec* sledi *Bonec* (ZSSP MS).

Končno imamo še nekaj manj razširjenih priimkovnih oblik, ki so videti izvedene iz našega prvotnega hipokoristika: *Boncak* (ZSSP MS), *Boncelj* (ZSSP KR, LJ, NM, MB), *Bonč* (ZSSP MB), *Bončar* (ZSSP Litija, LJ), *Bones* (ZSSP GO), *Bonjšak* (ZSSP MB), *Bonšak* (ZSSP LJ), *Bonšek* (ZSSP Šmarje), in še *Bonech* (TS), ki so ga za fašizma poit. v *Bonetti* in *Bonelli* (PIZZAGALLI 129,191), *Bonovac* (SPZM Tržič), morda tudi *Bonina* (SPZM UD) in *Bonini* (SPZM v dolini Kozice).

Z vsemi potrebnimi rezervami omenjam ime dveh naselij; *Boneti*, it. *Bonetti* v goriškem Dolu (ATLAS 158/B1) in *Bonini* na Koprskem (ATLAS 194/A3). Med zaselki se največkrat ponavlja imenski tip *Bončina* v Vojskem in pri Grgarju (ATLAS 122/A3, 140/B1), *Vončina* pri Čepovanu (ATLAS 121/A3). Sledijo še *Boncar* pri Sodražici (ATLAS 166/A3), *Bonetovšče* pri Kromberku (ATLAS 140/A1) in *Bonin* pri Sečovljah (ATLAS 209/A1). Morda spada sem še ime *Bóne* za del Vipavskega Križa.

Bricius

Ime galskega izvira se pojavlja v pisnih različicah *Bricius*, *Briccius*, *Brittius* in jezikoslovci ga razlagajo na pisane načine. Cerkev praznuje 9. julija sv. Bricija, škofa v Umbriji, ki so ga hudo preganjali za cesarja Dioklecijana, in časti še 12. novembra sv. Bricija, mučenika na Flamskem, in naslednji dan sv. Bricija, škofa v Toursu (TAGLIAVINI II,223).

Ko se pojavi na slovenskem Zahodu ime 1377 *Briç*, iz Spodnjih Šebrelj (KOS I,85), lahko že mislimo na krepko interferenco z etnikom *Bric*, po izviru z Brd. Toda v Trstu so v poznem srednjem veku izpričani številni ljudje s tem imenom in je težko vztrajati pri etniku: 1339 *Enrigolo de Bricio* (MARSICH), 1344 *quam vineam Briçi sclavus tenet* (SSMM), 1346 *ser Almerico de Briçio* (BLOISE), 1354 *Bricius de Merçano; per Dragam de Žara, amicham Bricii de Merçano*, to je iz Merč (BM), 1357 *a lusto de Brici* (QD, c.5r., 11v.), *a Almerigo de Brici* (QD, c.20r.), 1362 *Brici macellatoris* (CAP CERE I, c.29v.), 1365 *Giusto de Brizio* (MARSICH), 1374 *Passe matris Briçi* (CAP CERE I, c.81r.), 1404 *domine Hermacore uxoris Bricii de Bricy* (CAP CERE III, c.25r.); število govori prej za razširjen hagionim kakor za etnik. Končno govori tudi mikrotoponomastika za razširjenost češčenja tega svetnika pri nas: Sv. *Bric* najdemo v ATLASU petkrat: ob Paki (64/A3), pri Volarjih na Tolminskem (100/A1), pri Podkumu na Dolenjskem (131/A2), pri Postojni (162/B2) in pri Starem trgu (183/A1).

Pri razširjenem priimku *Bric* (ZSSP zahodna in osrednja Slovenija) moramo pač dopuščati interferenco med hagionimom in etnikom. Pri izvedenih hipokoristikih in patronimikih bomo lahko brez obotavljanja dajali prednost svetniškemu imenu. Že KOŠTIÁL 563 je navedel pet priimkovnih oblik in se skliceval na NAPOTNIKA, Kres, VI,1886, ki naj bi bile zanesljivo iz našega svetniškega imena: *Brčko* (ZSSP ga ne pozna), *Brečko* (ZSSP ga navaja v severni in vzhodni Sloveniji), *Bračko* (ZSSP ga navaja spet v severni in vzhodni Sloveniji do PT), *Bračič* (ZSSP prav tam, a tudi Tolmin), *Barčko* (ZSSP ga ne pozna). Če upoštevamo, da so se patronimične oblike na *-ič*, a tudi druge, sprva glasile z naglasom na formantu, potem je videti atribucija navedenih priimkovnih oblik hagionimu *Bricius* povsem verjetna in sprejemljiva. Z viri, ki jih imamo na razpolago, pa moramo pripisati temu hagionimu še druge priimkovne oblike: pri vseh pa se zavedam možnosti številnih interferenc. Najmanj možnosti drugačnega tolmačenja najdem pri priimkih, ki so sestavljeni s formanti, kakršne najdemo pogostoma pri podobni sestavi: *Bricl* (ZSSP Laško,LJ), *Bricman* (ZSSP Dravograd, Slovenj Gradec,MB). Enako zanesljivo se mi zdi razlagati iz hagionima priimkovne oblike, ki odgovarjajo davnemu hipokoristiku na *-è*: *Berce* (ZSSP osrednja Slovenija,GO; Zgonik,TS), *Bercé* (ZSSP Krško,PT; TS), *Bercè* (ZSSP II. Bistrica), *Berče* (ZSSP GO), *Berze* (TS), *Berzé* (TS, Devin-Nabrežina), *Brcé* (ZSSP Radovljica), *Brce* (ZSSP Gorenjska, Krško, Postojna). Odtod dalje je vse manj zanesljivo: vse priimkovne oblike z osnovo *Barč-*, *Berc-*, *Berč-*, *Brč-*, *Brc-* so videti možni nasledniki našega hagionima. Celotno razvejena družina patronimičnih priimkov *Brčič/Bercic/Barčič/Bercich/Berchich*, ki sem jo že omenil v zvezi s hagionimom Bernardus, ima nekaj možnosti, da si po interferenci deli izvir s tem hagionimom. Vsekakor ja zahodno od Gorice bilo teh priimkovnih oblik malo in jih zato tudi v PIAZZAGALLIJU ne najdemo.

Bruno

Germansko ime *Bruno* je znano od 8. stol. dalje in izvira iz pridevnika *brûn* »rjav«, v današnji nemščini *braun*, ki ga je latinščina sprejela že v 6. stoletju. Sv. Bruno iz Kölna, ustanovitelj kartuzijanskega reda, je umrl v Serri San Bruno v Kalabriji l. 1101. Cerkev ga praznuje 6. oktobra in časti še 2. februarja sv. Brunona, saškega vojvodo, mučenika v Ebsdorfu, 14. februarja sv. Brunona škofa in mu-

čenika v Prusiji, 27. maja koroškega sv. Brunona, škofa v Würzburgu, 18. julija sv. Bruna, škofa v Segniju v Laciju, 11. oktobra sv. Brunona Velikega, kölnskega nadškofa, in 15. oktobra sv. Brunona iz Querfurta, nadškofa in mučenika v vzhodni Prusiji (TAGLIAVINI I,341).

V Sloveniji so bile štiri kartuzije, med katerimi je bila žička, ustanovljena ok. 1160, sploh prva zunaj matičnega francoskega in italijanskega prostora; druga, v Jurkloštru, je bila ustanovljena ok. 1170, bistriška (»Vallis iocosa« ali »Vallis iocunda«) sredi 13. stoletja, pleterska pa na začetku 15. stol. (J. Mlinarič, Kartuzija Pleterje 1403-1595, Pleterje 1982, str. 56). Prve tri so lahko seznanile Slovence s češčanjem sv. Brunona, ustanovitelja kartuzijskega reda, še v času, ko so nastajali slovenski priimki, morda je na ta proces lahko še vplivala celo zadnja med njimi. Vendar moramo biti pri iskanju priimkov po tem hagionimu skrajno previdni, ker se osnova *brun-* lahko križa z enakoglasno osnovo v slov. apelativu *brúno*, iz katere Bezljaj izvaja čez deset krajevnih in ledinskih imen (SVI I,92); Bezljaj iz previdnosti ne omenja niti enega priimka. Med 27 priimki, ki se začenjajo z *Brun-*, kar jih navaja ZSSP, moramo izločiti one, ki se lahko navezujejo na nemški apelativ *Brunnen* »vodnjak«, in one, ki so sestavljeni s formanti, s katerimi slovenščina izpelje osebna imena iz krajevnih imen in apelativov, ki oznamujejo kak kraj (npr. *-šek*). Med ostalimi lahko tvegamo razlago iz hagionima predvsem, ko so sestavljeni s patronimičnimi formanti: *Brunc* (ZSSP Litija), *Brunec* (ZSSP Dolnja Lendava, LJ, MB), *Brünec* (ZSSP Dolnja Lendava, Litija), z rezervo *Brunček* (ZSSP Litija, LJ, MB, Tolmin), *Brunčko* (ZSSP Dravograd, MB, LJ, Kočevje), *Brunčič* (ZSSP Štajerska, Dolenjska, LJ), *Brunovič* (ZSSP Brežice) in priimkovno obliko furlanskega izvira *Brunet* (ZSSP Štajerska, LJ). Že zaradi prisotnosti v drugačnem arealu, daleč od kartuzij, omenjam s še strožjo rezervo priimkovni obliki *Brun* (ZSSP Gorenjska, Laško, Gornji Grad, Tolmin) in *Bruna* (ZSSP KR), za katerima slutim prej bruno kakor hagionim. Za fašizma so na Tržaškem poitalijančili hibridni patronimični priimek *Brunetich* v *Brunetti* (PIZZAGALLI 130).

Nobena priimkovna oblika iz hagionima, poleg pravkar omenjene, ni doma na slov. Zahodu, kjer srečam le še hišno ime 1772 *Molaro Domenico Brunig*, *Molaro Mattia Branig* (a predstavlja očitno pisno napako), *Molaro Mattia Brunigh*, *Molaro Giov. Brunigh* v Podbardu (ROTTOLO, 111 in 130). To je kajpada patronimik *Brúnič*.

Caecilia

Gens Caecilia spada med najstarejša in najbolj imenitna starorimska plemena in ime razlagajo na različne načine. Žensko ime se je razširilo predvsem po zaslugi rimske mučenke, ki je umrla verjetno v 3. stoletju. Od XVI stol. dalje velja za zavetnico glasbenikov zaradi naivne razlage latinskega opisa njenega mučenja, kjer so izraz »organum« tolmačili kot glasbilo »orgle«. Cerkev jo praznuje 22. novembra, poleg nje časti še 11. februarja sv. Cecilijo, mučenko v Kartagini, 1. in 2. junija dve sv. Ceciliji, mučenki v Rimu, 11. junija blaženo Cecilijo, dominikansko devico v Bologni, 12. avgusta sv. Cecilijo, opatico na gori Romarich v Loreni, in 23. novembra blaženo Cecilijo Ryon, korejsko mučenko (TAGLIAVINI I,399).

Ime te priljubljene svetnice se je začelo širiti med Slovence prepozno, da bi vplivalo na nastanek priimkov in kra-

jevnih imen. Pač pa se je uveljavilo ljudsko ime *Cilka* (afezetični hipokoristik s formantom *-ka*), ki je vplivalo le na nastanek hišnih imen: *Cilkovi* v Mačkovljah.

Caletanus

Prvotni latinski cognomen *Caletanus* je etnično ime in označuje poreklo iz *Caiete*, današnje *Gaete*, a je že v klasični dobi postal *signum*, to je osebno ime. Ime se je razširilo po Evropi po zaslugi sv. Kajetana tienskega (1480-1547), ki ga cerkev praznuje 7. avgusta (TAGLIAVINI I,266). Ime koleba že v italijanščini med začetnim K- (prim. priimek *Catani*) in prvotnim G-

Zaradi poznega razširjanja češčanja sicer priljubljene svetnika ne smemo pričakovati velikega števila slovenskih priimkov. Najlaže ga zasledimo v priimku z dvojnimi patronimičnim formantom *-čič Katančič* (ZSSP MS, Tolmin), pri katerem morda prisotnost v Tolminu izpričuje poreklo iz Italije. Z veliko previdnostjo dodajem priimkovni obliki *Katan* (ZSSP Litija, MB) in *Katana* (ZSSP LJ), katerima lahko najdemo še drugačno razlago. Prvemu, patronimičnemu priimku, lahko vzporedimo še aferetično obliko *Tančič* (ZSSP Šmarje, LJ) in morda še katero, vendar nas previdnost sili v razmišljanje in nove raziskave, preden si bomo upali trditi kaj zanesljivega. Srednjeveški viri ne dajejo na razpolago neizpodbitnih imenskih oblik, prav tako tudi ne krajevno imenoslovje. Odsotnost nedvoumni priimkovnih oblik iz našega hagionima v PIZZAGALLIJU nas spet sili v veliko previdnost.

Candidus

Ime *Candidus*, *Candida* se v Rimu pojavlja kot *cognomen* samo v cesarski dobi; pomen imena je prozoren, kristjani so ga radi uporabljali v pomenu »jasen, čist«. Cerkev časti več svetnikov s tem imenom: 2. februarja in 3. oktobra dva različna sv. Kandida, rimska mučenca, 9. marca sv. Kandida, mučenca v Sebastu, 11. marca sv. Kandida, mučenca v Aleksandriji, 22. septembra sv. Kandida, mučenca v Sion-en-Valaisu ter 15. decembra sv. Kandida, mučenca v Afriki (TAGLIAVINI I,306).

Češčanje katerega koli teh svetnikov ni prodrlo med Slovence in ga zato ne najdemo v slovenski onomastiki razen na skrajnem zahodnem robu, kamor je očitno seglo iz sosednjih romanskih pokrajin: 1393 in *Cesargis Candidus* (v Podbardu Kandidus, CASTELLO 131), 1459 *Rainicha michella candid scherniza* (rajnega Mihela Kandid iz Karnice, ČERNJEJSKI RKP c.9r.), kar odgovarja latinskemu zapisu *quondam micaelis Candidj de Monte prato* (prav tam, c.2v.), kjer ne moremo z gotovostjo ugotoviti, ali imamo opraviti s priimkom ali s patronimikom. Odslej imena nisem več srečal v slovenskem prostoru.

Cantianus

Češčanje skupine mučencev, ki jo sestavljajo Kancij, Kancijan (njegov brat), Kancijanila (njuna sestra) in Protus (njihov učitelj), posredno pa je z njo povezan še sv. Krišogon, je bilo že v antiki na oglejskem območju zelo po-

pularno (BRATOŽ 205). Pripadali so premožni patricijski družini v Rimu in so se ponašali s sorodstvom rodu Anicijev. Tako so bili sorodniki tudi cesarju Karu (vladal je l. 282-283) in njegovima sinovoma Karinu in Numerijanu (legenda imenuje samo Karina) (LETO SVETNIKOVI II, 488-489). O izviru in etimologiji imena Kancijev nisem nikjer našel podatkov.

O legendi in o zgodovinskih ter arheoloških virih, ki potrjujejo bivanje in mučeniško smrt te skupine v bizjaškem Škocjanu (San Canzian d'Isonzo), je bilo veliko napisanega (BRATOŽ 205-221). Nekje sem bral, a ne pomnim vira, da kaže imenska oblika *Cantianus* zaradi formanta *-anus*, da je bil svetnik tega imena osvobojeni suženj (libertus) in ne brat Kanciju. Brat pomeni v krščanskih virih lahko tudi »brata v Kristusu«, to je po veri.

Cerkev praznuje skupino Kancijev 31. maja. Cerkev prvim trem mučencem (te skupine) v čast so naši predniki radi postavljali nad tekočimi vodami, globokimi strugami ali toki pod površjem (Rakov Škocijan, Škocijanske jame). To se je zgodilo na področju oglejskega patrijarhata, ki je segalo do desnega brega Drave (LETO SVETNIKOVI II, 488-489). Zakaj so postali Kanciji pokrovitelji tekočih voda, globokih strug in tokov pod površjem, je vprašanje, s katerim naj bi se ukvarjali naši etnologi: v tem primeru bi lahko celo rabili izraz: slovenska paleoetnologija. Bomo kaj takega kdaj doživeli?

Kult sv. Kancijana in tovarišev se je razširil na Slovensko zelo zgodaj; njim so posvečene pražupnije v Škocjanu v Podjuni, Gornjem gradu in Mirni peči na Dolenjskem (HÖFLER 46).

Slovenska oblika tega imena *Kocjan* se pojavlja zgodaj in je od samega začetka očitno zelo popularna. Beremo jo že ok. 1200 *Cocian*, posestnik v Zagorju (KOS II, 110), odtlej se pojavlja v primorskih urbarjih zelo pogostoma v pisnih oblikah *C(h)ocianus*, *Cocian(n)*, *Cotzian(n)*, *Kocziann* skozi XIV. in XV. stoletje ter še ob začetku XVI. (KOS I, II). Edini zapis 1485 *Concion*, kmet v Svetem (KOS II, 146) kaže nenavadno obliko, pri kateri imamo lahko opraviti z vplivom latinske imenske oblike, s hiperkorekturo in/ali s pisnimi napakami. Hkrati se v primorskih urbarjih pojavljajo tudi oblike z *-a-* v prvem zlogu: 1494 *Katzian Bramck*, kmet v Zgoniku ali Saležu (KOS II, 218), *Kacian*, kmet v Jasenu (KOS II, 247) in celo z latinskim nosnikom *Cantzian*, *Cancziann*, *Kanczian(n)* (KOS II): pri teh zapisih moramo računati z narečnimi pojavi, s hiperkorekturami in z vplivom latinske imenske oblike. Ime je začuda odsotno v poznem srednjem veku v rezijanskih urbarjih (KOS II, 283-306) in v terski pogodbi iz leta 1393 (CASTELLO), v katerih smo našli pogostoma imena *Koc*, *Kocin*, *Kocina* (gl. o tem p.g. *Cantius*), vendar ne moremo misliti, da gre v teh primerih za hipokoristične oblike iz hagionima *Cantianus*, ker je to ime le prisotno tudi na območju terskega narečja: 1508 *Cotian...istaipana* (Kocjan iz Tipane, ČERNJEJSKI RKP., c.11v.); tu je izpričana tudi hibridna imenska oblika 1508 *Cocean* (prav tam, c.5v.), ki izpričuje z *-o-* v prvem zlogu nedvoumen slovenski izvir, z diftongom v drugem zlogu pa že prilagoditev furlanščini (?). V istem viru najdemo tudi redkejšo žensko obliko imena 1502 *Cantiana* (prav tam, c.5v.) kar v latinski pisni obliki.

V tržaških srednjeveških virih se ime pojavlja zelo pogostoma a vedno, kljub pisnim variantam, v latinskih oblikah *Cancianus*, *Cančianus*, *Canzianus*, *Cantianus*, najpogostneje v genitivu in ablativu, tudi ko so nosilci imena očitno Slovenci: 1365 *Canciano de Xexana* domiciliato in Trieste (MARSICH), 1404 *Canciani de Suta* (CAP CERE III, c.28r.); ob latinski imenski obliki se v tržaških virih pojav-

lja tudi tergestinska imenska oblika 1426 *Chanzian* (ZENATTI), 1498 *Matteo Canzian* (PARENTIN), ki sicer soupada z beneško-italijansko imensko obliko. V XIV. stoletju se v Trstu pojavlja štirikrat tudi latinska ženska oblika tega imena *C(h)anciana*, *Cančiana* (1301 SSMM/674/4; 1366 in 1374 CAP CERE I).

Slovensko imensko obliko srečamo še pozneje pogostoma v tržaškem zaledju: 1656 *Cozian Rosanez della villa di Varca* (= Kocjan Rožanec z Barke; barčanska cerkev je posvečena sv. Kancijanu; F. MARENZI).

Nespremenjena imenska oblika je že v poznem srednjem veku postala priimek, ki je danes široko izpričan: *Kocjan* (ZSSP vsa Slovenija; SPZM PN; TS, Devin-Nabrežina), *Kocijan* (ZSSP vsa Slovenija; TS, Dolina), *Kocian* (ZSSP Brežice, MB; SPZM Gradež); za fašizma so na Tržaškem poitalijančili *Kocjan* in *Kocja* v *Canciani* (PIZZAGALLI 242, 141), *Kocian* in *Kozian* v *Canziani*, *Cozziani* in *Cosciani* (prav tam 142, 242, 245).

Mnogo redkejša je priimek oblika z *-a-* v prvem zlogu, predvsem ugotavljamo, da je odsotna na Zahodu: *Kacjan* (ZSSP Štajerska in Dolenjska), *Kacijan* (ZSSP MB), *Kacian* (ZSSP LJ).

Z rezervo omenjam tu imensko obliko 1494 *Pernthart Koczko*, kmet v Tomaju (KOS II, 215): enkratna je in o njenem izviru lahko le ugibamo. Beremo jo lahko na dva načina: Kocko ali Kočko. Verjetnejša je prva možnost in v tem primeru imamo lahko opraviti z apokopiranim hipokoristikom iz našega svetniškega imena z dodanim formantom *-ko*. Toda imensko obliko lahko razlagamo tudi naravnost iz slovenske imenske oblike *Koc* (gl. *Cantius*) s formantom *-ko*; slednja interpretacija se mi zdi mnogo manj verjetna spričo časa in kraja, zakaj *Cantius/Koc* zasledujemo v Trstu in skrajnem slov. Zahodu le do konca XIV. stoletja in imena nismo zasledili na Krasu, vendar ne moremo izključiti, da je tako izpeljano ime ohranjeno v priimekovni obliki. Priimek ni danes nikjer izpričan, toda je lahko soroden s priimekovnimi oblikami, kakršni sta npr. *Kocman* ali *Kočka*. Vsa ta ugibanja nam ne prinašajo nobene gotovosti.

Patronimični priimek s formantom *-ič* *Kocjančič* je endemičen na skrajnem Zahodu: *Cocianig* v Pečnjah in Čeplesišču (ZUANELLA HIŠ 1983/4), *Coceanig* v Čeplesišču, Gor. Barnasu in Pečnjah (prav tam; SPZM Premariacco pri Čedadu), hibridna oblika *Cangianich* (SPZM Budoja v prov. PN).

Manjšalni oz. patronimični priimek s formantom *-(e)c* je redek: *Kocjanec* (ZSSP LJ), *Kocjanc* (ZSSP Gornji Grad, Slovenj Gradec, LJ); iz njega izvedeni patronimik na *-ič* pa je močno razširjen po vsem slovenskem prostoru: 1656 *Cociancich* v Trstu (F. MARENZI), *Kocjančič* (ZSSP vsa Slovenija; SPZM GO, Bibione), *Kocijančič* (ZSSP vsa Slovenija), *Kociančič* (ZSSP MB), *Kocjancic* (SPZM Fojan; TS, Dolina, Devin-Nabrežina), poitalijančeni za fašizma v *Coceani*, *Cociani* (PIZZAGALLI 242), *Kociancic* (Dolina, Devin-Nabrežina), poitalijančen kakor prejšnji (prav tam), *Kociancich* (TS), poitalijančen v *Cosciani*, *Canciani*, *Cociani*, *Concianni* (prav tam), *Kocijancic* (TS), poitalijančen v *Cosciani* (prav tam), in še za fašizma na Tržaškem *Kocijancic*, poitalijančen v *Canziani* (prav tam); *Cociancich* (SPZM Tržič, Gradež, UD; TS, Milje, Dolina, Devin-Nabrežina), poitalijančen v *Cosciani*, *Canziani*, *Coscianini*, *Canciani*, *Conciani*, *Coceani* (PIZZAGALLI 125, 132, 202), *Cociancic* (TS), poitalijančen v *Canziani* (prav tam 202), *Cociancih* (TS), poitalijančen v *Coceani* (prav tam 202), *Cociancig* (SPZM GO, UD), poitalijančen na Tržaškem v *Cocianni* in *Coceani* (prav tam 118, 202), *Coceanig* (SPZM Krmin, UD, Premariacco), poitalijančen na Tržaškem v *Coceani* (prav tam 202),

MOČ V NEMOČI

Trg Osvoboditve v Ljubljani, večini Ljubljančanov in sploh Slovencev še vedno bolj znan kot Kongresni trg, je bil 21. junija 1988 prizorišče izjemnega dogodka, ki niti za čase perestrojke ni ravno nekaj najbolj vsakdanjega. Kakih trideset tisoč Slovencev (prisotni Tržačani smo število udeležencev na oko ocenili za kake tri Travnike) se je namreč tam zbralo na kulturni prireditvi, ali bolje demonstraciji (kajti to je dejansko bila) v znak solidarnosti s priprtimi Janezom Janšo, Davidom Tasićem in Ivanom Borštnerjem (ter priprtim vojakom Tomom Bogatajem), pa tudi v podporo vsem prizadevanjem za demokracijo in svobodo v slovenski in sploh jugoslovanski družbi. Zgodilo se je torej to, kar si še pred niti desetimi leti, ko sta bila recimo na še bolj vnebovpijoč način aretirana Blažič in Miklavčič, nihče niti v sanjah ni upal predstavljati: ljudstvo samo (v nepolitičnem pomenu besede) je na cesti zahtevalo, da se spoštujejo človekove pravice in da se slovenskemu narodu prizna pravica, da sam odloča o svoji usodi. Večer 21. junija je bil tako odločna, a obenem omi-

kana afirmacija slovenstva, kakršne po mnenju mnogih Ljubljanca še ni doživela, potrditev, da novi narodni duh, ki ga že dalj časa uveljavljajo slovenski kulturniki, prodira med vedno širše plasti prebivalstva.

Manifestacija 21. junija je bila:

— na visoki ravni, za kar so s svojim sodelovanjem poskrbeli Slovenski trobilni kvintet, Slovenski oktet, APZ Tone Tomšič, pisatelji in pesniki (Šeligo, Jančar, Taufer in drugi);

— ni bila ideološka. Udeleženci so se na trgu zbrali v imenu občečloveških vrednot, svobode, demokracije, človeških pravic, »nas vseh«, kot je pisalo na transparentih. Verni del slovenske javnosti je gibanje podprl s petkovimi molitvenimi večeri in z nadškofovo besedo;

— emotivno nabita, kar so najbrž bolj občutili udeleženci sredi množice kot govorniki in nastopajoči na odru;

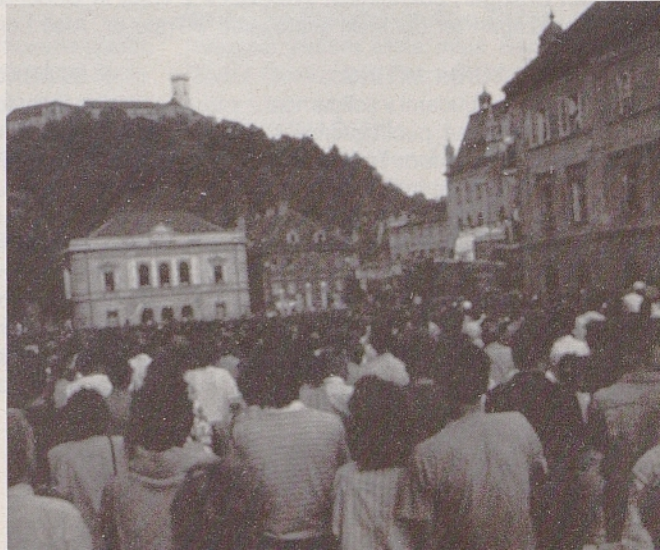
— dostojanstvena. Ni bilo slišati ščuvanja, sramotjenja, nobenih psovok. Izraz pritrjevanja je bilo pogosto burno ploskanje, izraz nasprotovanja (recimo ob omembi JLA) pa ploha žvižgov.

S tem je torej slovenski narod pokazal svojo moralno moč. A to še ne pomeni, da vlada med ljudmi optimizem, nasprotno. Prej bi govorili o občutku neznanke nemoči, zaskrbljenosti. Kljub oživljeni samozavesti in pogumu, prevladuje malodušje. Kljub uspeli demonstraciji ostajajo Janša, Tasić in Borštner v zaporu. Kaže, da se jim bo pridružil še odgovorni urednik »Mladine« Zavrl. Pa tudi nikjer ni nobenega jamstva, da bo »glas vpijočih« sploh dosegel (kaj šele ganil) ne toliko slovenske politike, ampak tiste, ki v Sloveniji (oz. v Jugoslaviji) dejansko imajo oblast. Novica, da se bo proces proti obtoženim odvijal za zaprtimi vrati, te strahove potrjuje.

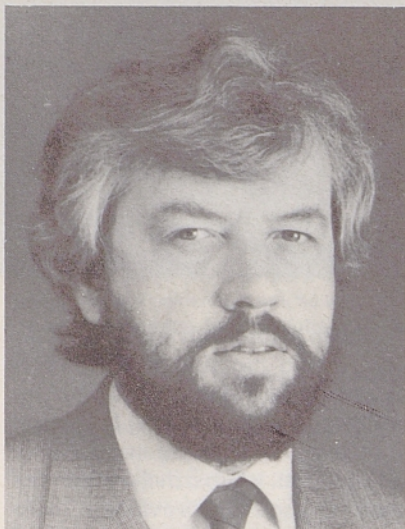
Tomaž Simčič

—o—

(Članek je naš sodelavec napisal pred nekaj tedni. Medtem je v Ljubljani stekel sramotni proces in v trenutku, ko gremo v stroj (25. julija), še ne moremo slutiti, kako se bo končal. Vendar smo realisti in mislimo, da bo pot do popolne slovenske suverenosti in demokracije še dolga in težka. — Ur.)

Izvoljeni predstavniki SSK

Slovenska skupnost je na zadnjih volitvah potrdila svoje predstavnike v vsa najpomembnejša upravna telesa. Na posnetkih (od leve) deželni svetovalec Bogan Brezigar, pokrajinska svetovalca v Trstu in Gorici dr. Zorko Harej in Mirko Spazzapan ter občinski svetovalec v Trstu dr. Aleš Lokar.

KULTURNI MITING

Med pobudami v solidarnost z zaprtima mladima publicistoma Janezom Janšo in Davidom Tasičem ter s podčastnikom Ivanom Borštnerjem je bila vsekakor najmogočnejša 25.000-glava manifestacija na Trgu osvoboditve v Ljubljani s kulturnim mitingom.

V okviru protestnih večerov Društva slovenskih pisateljev pa je v Ljubljani nastopila tudi skupina tržaških ustvarjalcev.

† STANKO ANDOLŠEK

V začetku julija je v 82. letu umrl učitelj Stanko Andolšek, doma od Ferlugov pri Trstu. Pod fašizmom se je moral umakniti v Jugoslavijo, kjer je poučeval najprej v Kočevju, nato pa v Kamniku. Bil je interniran v Gonarsu. Po vojni se je vrnil v Trst in tu je deloval na prosvetnem polju, v službi pa je bil kot korektor pri tržaškem dnevniku. Kot navdušen pevec je bil član Komornega zbora in kvinteta Zarja.

SREČANJE NARODNOSTI

V okviru Srečanja narodnosti, ki je bilo 9. julija v Trstu, so Mladinska sekcija Slovenske skupnosti, Mladinski odbor Slovenske kulturno gospodarske zveze in Zveza komunistične mladine Italije priredile posvet o tem, kako manjšinske narodnostne skupnosti razvijajo svoje gospodarstvo v italijanskem ekonomskem prostoru. Zasedanje je vodil deželni tajnik Mladinske sekcije SSK Damjan Terpin. Referate so imeli dr. Branko Jazbec (SLORI, Trst), Demetrio Mafra iz Aoste in dr. Christoph Engl iz Bocna. Razpravo je povzel Hadrijan Corsi.

DR. TRSTENJAK V REPNU

25. junija je o ustvarjalnosti v zamejstvu predaval v Kraškem muzeju v Repnu akademik prof. Anton Trstenjak.

130 LET

SVETOIVANSKE CERKVE

Župnijska cerkev sv. Ivana v Trstu je v času praznovanja župnijskega začetnika obhajala tudi svojo 130-letnico. Slovesno bogoslužje v italijanščini in slovenščini je vodil tržaški škof msgr. Bellomi, na sporedu je bila tudi tradicionalna procesija z narodnimi nošami.

SYNTHESIS 4

Harmonikaški ansambel Glasbene matice v Trstu Synthesis 4 je 29. junija s koncertom v Boljuncu praznoval svojo desetletnico. Od začetka ga vodi Klavdij Furlan.

JUBILANTI

Ekonomist in dolgoletni urednik tednika Gospodarstvo dr. Lojze Berce je na Opčinah praznoval 90-letnico.

85-letnico pa sta praznovala ljudski dramatik Lojze Cijak na Kontovelu in član ilegalnega društva Borba ter pobudnik za prvi spomenik bazoviškim junakom v Kranju Drago Žerjal iz Boršta.

JUNIJSKA PROSLAVA

Slovenska politična emigracija se je v začetku junija spomnila svojih padlih in vseh žrtev vojne in revolucije na Slovenskem. Na osrednji prireditvi, ki je bila 5. junija v Buenos Airesu, je bila slavnostna govornica dr. Katica Cukjati. Prvič je ob taki priložnosti spregovorila ženska in predstavnica mlajše generacije. Imeli so tudi zadušnico in kulturno prireditev.

UMRLA EMA RUDOLF

V Trstu je 14. junija umrla upokojena učiteljica Ema Rudolf. Imela je 93 let in bila je sestra narodnega delavca prof. Ivana Rudolfa. Službovala je na Razdrtem, po prihodu Italije pa so jo premostili v Campobasso. Kasneje je zbežala v Jugoslavijo in poučevala v Cerknici. Po vojni je službovala na Škofijah, v Hrvatinih, pri Sv. Jakobu v Trstu in do upokojitve na Opčinah.

PEČATI IN GRBI

Slovenska matica je izdala knjigo zgodovinarja dr. Boža Otorepca Srednjeveški pečati in grbi mest in trgov na Slovenskem. Gre za pomembno novost na tem strokovnem področju.

TRETJE UMIRANJE

Pri Cankarjevi založbi je izšla že tretja izdaja pričevanja pisatelja Igorja Torkarja Umiranje na obroke.

ANDREJ EINSPIELER

Ob 100-letnici smrti so se v Svečah 12. junija spomnili narodnega delavca Andreja Einspielerja. Podelili so prvo nagrado, ki so jo poimenovali po njem, in sicer soprodsednikoma slovensko-nemškega koordinacijskega odbora krške škofije za sožitje dr. Inzku in dr. Waldsteinu.

ŠENTVID

Na 19. taboru slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični je 19. junija nastopilo 297 zborov iz matice in zamejstva s skupno nad 8.000 pevci.

40 LET SAMOSTOJNEGA POLITIČNEGA NASTOPANJA

Med volilno kampanjo Slovenske skupnosti je izstopala prireditelj, ki jo je stranka pripravila 19. junija v Mavhinja ob 40-letnici prvega javnega shoda takratne Slovenske demokratske zveze za Svobodno tržaško ozemlje. To je bil pomemben mejnik na poti samostojnega političnega nastopanja na teh tleh po zadnji vojni. Na proslavi je govoril dr. Drago Legiša, pozdravili pa so še župan Bojan Brezigar, pokrajinski odbornik dr. Zorko Harej in strankin deželni predsednik Marjan Terpin.

UMRL NESTOR JEZUITOV

20. junija so pokopali najstarejšega slovenskega jezuita p. Venčeslava Marjivo Vrtočca. Bil je Vipavec z razgibano življenjsko potjo. Med prvo svetovno vojno je bil letalec. Pisal je tudi pesmi.

Med pastoralnim obiskom na Opčinah je tržaški škof L. Bellomi obiskal sedež Sklada Mitja Čuk na Proseški ulici.

IVO KRALJ - 60-LETNIK

Znani in priljubljeni pevovodja moškega zbora Fantje izpod Grmade je 14. julija praznoval 60-letnico. Številnim čestitkam in voščilom se pridružuje tudi naše uredništvo. Dragi Ivo, še na mnoga leta!

DSI SKLENILO SEZONO

Z junijskimi ponedeljki je Društvo slovenskih izobražencev v Trstu končalo svojo redno zimsko sezono. 6. junija je tako predaval dr. Luigi Tavano iz Gorice na temo »Attemsi v kulturni in cerkveni zgodovini Gorice«, v ponedeljek, 13. junija, so bili gostje v DSI Indijanci iz Severne Amerike. Irena Šumi iz Ljubljane je predstavila pesnika iz rodu Cheyenne Lace Hensoma; sklepni večer društva pa je bil 20. junija, ko je Aljoša Žerjal prikazal nekaj svojih najnovejših filmov. V teku so zdaj priprave za tradicionalne študijske dneve DRAGA, srečanja v Peterlinovi dvorani pa se bodo spet začela v začetku oktobra.

ŠTEVERJAN 88

18. festival narodnozabavne glasbe je bil v Števerjanu 2. in 3. julija. Sodelovalo je 14 glasbenih skupin, vendar nobena iz zamejstva. Prvo nagrado je odnesel ansambel iz Slovenskih Konjic Štajerskih sedem.

BOŽIČ OSTARELIH

Pokrajinska uprava v Trstu je podelila nagrade za literarne prispevke natečaja Božič ostarelih. Za sestavke v slovenščini sta bila nagrajena Olga Ban in Milko Cibic.

ŠOLA TONE MAJNIK

V Volčah so 17. junija poimenovali šolo po tigrovcu Tonetu Majniku (1905-1943). Bil je udeleženec prvega spopada z italijanskimi okupatorji 13. maja 1941, ko je padel tigrovec Danilo Zelen. O Majniku je na poimenovanju govoril zgodovinar dr. Branko Marušič.

ARRH. FABIANI

Po dolgoletnih pripravah in zastojih so, predvsem na pobudo pokrajinskega odbornika za kulturo v Trstu dr. Zorka Hareja, v bivših konjušnicah Miramarskega gradu v Trstu odprli veliko razstavo Maks Fabiani — nove meje arhitekture. Pripravil jo je univ. prof. Marko Pozzetto, ki je največji poznavalec kraškega genialnega arhitekta (1865-1962). V kratkem bo izšla knjiga s študijami o njem. Razstava, ki ima sedem razdelkov, bo odprta vsaj do konca septembra.

15. SENJAM

Na 15. senjamu pesmi na Lesah, ki ga prireja Kulturno društvo Rečan, je zmagala pesem Moja mala Benečija Guida Qualizza in Franca Cernotte.

NOVOMAŠNIKI

Letos je 17 slovenskih novomašnikov. V Sloveniji so jih posvetili 29. junija. Sedem je redovnih duhovnikov, trije pa so škofijski duhovniki v Kopru, Ljubljani in Mariboru.

Na Koroškem je bil posvečen Janko Krištof iz Podjune.

V diakona pa je bil v Gorici posvečen Karlo Bolčina.

POLETNA SEZONA SSG

Slovensko stalno gledališče v Trstu je začelo uprizarjati na prostem Molièrovo delo Georges Dandin. Premiera je bila na Repentabru 8. julija.

RAZSTAVA V RIMU

Slovenska teološka akademija v Rimu, ki jo vodi dr. Maksimilijan Jezernik, je v tamkajšnji galeriji La Pigna pripravila razstavo sedmih slovenskih likovnih umetnikov. Odmev je imela tudi v dnevniku Osservatore Romano.

ORGANIST ŠIFLER

V cerkvi sv. Ignacija na Travniku v Gorici je 25. junija nastopil ameriško slovenski skladatelj in organist Paul Šifler.

UMRL JE DR. DORČE SARĐOČ

V Gorici je 17. junija nenadno umrl najvidnejši preživel predstavnik narodnoobrambne in protifašistične organizacije TIGR dr. Dorče Sarđoč. Na drugem tržaškem procesu leta 1941 je bil obsojen na smrt, vendar so mu kazen spremenili v dosmrtno ječo. A že prej je okusil zapor in konfinacijo, na primer pet let na otoku Lipari.

Dr. Sarđoč se je rodil v Slivnem pri Nabrežini pred 89 leti. Po poklicu je bil zobozdravnik in k temu poklicu se je vrnil po vojni, ko se je iz javnosti popolnoma umaknil. O preteklosti pa je spregovoril pred leti po Radiu Trst A, iz česar ja nastala zelo odmevna knjiga Tigrova sled, ki jo je uredila Lida Turk. Mnogim je ostal v spominu tudi njegov govor na veliki proslavi na bazoviški gmajni ob 50-letnici ustrelitve bazoviških junakov.

UMRL PROF. BARBARIČ

2. julija so pokopali prof. dr. Štefana Barbariča. Doma je bil iz Prekmurja. Kot slavist je bil asistent prof. Slodnjaka, a je moral z njim zapustiti Filozofsko fakulteto v Ljubljani. Zaposlil se je na Delavski univerzi, nato je bil sedem let profesor na univerzi v Zadru. Od 1972 do 1980 je bil tajnik in odgovorni urednik Slovenske matice, nazadnje pa je vodil Slovansko knjižnico.

AVSTRALSKI SLOVENC

Slovenska izseljeniška matica je izdala Zbornik avstralskih Slovencev 1988. V njem so članki, tudi v angleščini, in prispevki 13 pesnikov. Podobna publikacija je izšla že leta 1985.

SLOVENC V SREDNJEM VEKU

Od 29. junija do 1. julija je bil v Ljubljani simpozij o slovenskem jeziku, književnosti in kulturi v srednjem veku. Nato se je začel 24. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. V tem okviru je bila tudi zanimiva okrogla miza o skupnem slovenskem prostoru.

ZGODOVINARJI NA BRDU

Na Brdu pri Kranju so 7. in 8. julija zasedali slovenski zgodovinarji in bivši partizanski voditelji, ki so razpravljali o deležu slovenskih partizanov pri sklepnih operacijah v Jugoslaviji. Referate so imeli: Dušan Biber, Mitja Ribičič, Zdravko Klanjšček, Ivan Križnar, Boris Mlakar, Tone Ferenc, Franc Poglajen in Ivan Dolničar.

DVOJEZIČNI PRAPOR

V prisotnosti ministra Santuza so 29. maja razvili v Nabrežini novi prapor devinsko-nabrežinske občine. Na podlagi odloka predsednika republike je prapor dvojezičen, kar je novost v naših krajih. Prevezel ga je Župan Bojan Brezigar.

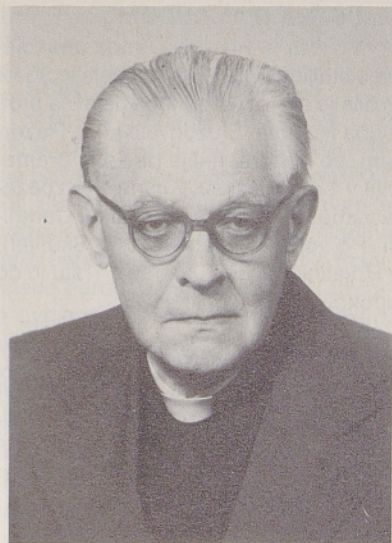
VIDEMSKA SINODA

Peta sinoda videmske nadškofije, ki se je končala 22. maja v Vidmu, je v svojih konstitucijah ovrednotila tudi rabo manjšinskega jezika. V stolnici je med slovesnim obredom prvič donela tudi slovenska beseda.

VESELA POMLAD

Pevski zbori Vesela pomlad so na Opčinah priredili v začetku junija 7. praznik mladih pevcev.

Avgusta bosta dekleški in mladinski zbor Vesela pomlad skupno z ansamblom Zvezde gostovala med rojaki v Kani.

UMRL G. PETER ŠORLI

V Trstu je 14. julija umrl častni kanonik, dušni pastir in javni delavec Peter Šorli. Rodil se je leta 1902 v Grahovem ob Bači, od leta 1945 pa je delal med slovenskimi verniki pri Sv. Ivanu v Trstu. Že pred vojno se je zanimal za prosvetno delo in imel veliko nevšečnosti s fašističnim režimom. Med vojno se ni ogrel za partizansko gibanje, zato se je moral iz Podmelca umakniti.

Po padcu fašizma se je naselil v Trstu, kjer pa je odklonil vsako uniformo, pač pa je nudil svojo pomoč skupini slovenskih obveščevalcev za zahodne zaveznike. To je plačal z zapornim in internacijo v Dachau. Po vojni se je zavzel za samostojno politično in kulturno pot Slovencev. Boril se je za slovenske šole. Bil je ustanovitelj Slovenske krščansko socialne zveze, po notranjih polemikah v tej stranki pa tajnik Slovenske katoliške skupnosti do leta 1962. Potem je vodil gradnjo Marijinega doma pri Sv. Ivanu. Še prej je delal tudi kot katehet, radijski pridigar, publicist ipd. V sedanjih strukturah katoliških in demokratičnih Slovencev na Tržaškem je veliko sadov, ki so zrastle iz sejanja g. Petra Šorlija in njegovih prijateljev.

40 LET NAŠEGA TEDNIKA

Glasilu Narodnega sveta koroških Slovencev Naš tednik, ki je eden izmed treh danes izhajajočih slovenskih tednikov na Koroškem, je 10. julija praznoval v Šentjakobu v Rožu 40-letnico izhajanja. Na sporedu je bil kulturni program. Govorila sta državni poslanec Karel Smolle in dr. Matevž Grilc. Priznanja so izročili bivšim urednikom in vidnim sodelavcem.

IZ SLOVENSKE PUBLICISTIKE

SLOVENSKA POMLAD ALI VELIKA MANIFESTACIJA V LJUBLJANI

Ljubljansko zborovanje na Trgu osvoboditve — ki ga nekateri po množičnosti uvrščajo v največjo povojno manifestacijo — ni samo odraz konkretnega dogodka (aretacij in pripora Janše, Tasića in Borštnerja), je pravzaprav svojevrsten plebiscit demokratične javnosti, ki zahteva rušenje oblastnih monopolov, tabujev in svete nedotakljivosti »vladavine nujnosti« ter afirmacijo demokracije kot najpomembnejšega civilizacijskega izročila. Sem sodi tudi kritika oblasti, ki ni samo demokratična pravica, ampak tudi pogoj za novo kulturo svobode.

Sedemdeseta leta, ki so silovito nakazovala potrebo po demokratičnih spremembah v socializmu, so bila deležna le kozmetičnih in parcialnih reform v sferi ekonomije, niti približno pa se niso dotaknile prepotrebni demokratičnih sprememb (reform) v sferi političnega in ideološkega. S tega vidika je tudi tisto, kar poimenujemo kot »slovenska pomlad« in s katero tudi najvišji državni organi razumejo »kontrarevolucijo«, samo dokaz več, da slednji niso pripravljene na radikalnejše spremembe političnega sistema in njegove prakse. V bistvu gre za spopad med dvema konceptoma socializma: enim, ki želi kritično prevrednotenje političnega sistema in ki si prizadeva za bogatejšo in humanejšo življenje posameznika, in drugim, ki gradi na ideji, da je človek — posameznik torej — le sredstvo za uresničitev postavljenega zgodovinskega cilja, ki zahteva podrejenost in popolno vero.

V bistvu gre za obrambo principov oblasti, ki obstoječim političnim elitam omogočajo, da so edini razlagalci razvojnih ciljev, lastniki socializma in s tem tudi lastniki celotne družbe. Ko se v takšno »teologijo« vmeša t.i. laična javnost, ki jo zgodovinske razmere silijo v razmišljanje izven obstoječih kalupov (ker le-ti niso dali otipljivih rezultatov, ampak so jo nasprotno popolnoma osiromašili), sta možni le dve poti: represija in še hujša družbena regresija, ali pa politične reforme.

Ko odpove (ne)prepričljivost obstoječih institucij sistema, ki se vse prevečkrat izčrpavajo na duhamornih kon-

gresnih in konferenčnih »manifestacijah« elite oblasti in uporabljajo demagoški jezik agitpropovščine, si nezadovoljstvo utira drugačnih poti. Štrajki, demonstracije, zborovanja so torej izraz nezadovoljstva z obstoječim, so protest, ne provokacija.

V. Vasle
(TELEKS, 30. junij 1988)

PRIMER JANŠA-BORŠTNER-TASIĆ ALI »VOJAŠKA SKRIVNOST«

Več kot o samem »primeru« je javnost dva tedna po prvi aretaciji lahko zvedela o njegovem političnem zakulisju. Simptomatično za diplomatsko vojno, ki te dni očitno poteka med državnimi in političnimi forumi v republiki in federaciji, je, da se poskušata sredstvom javnega obveščanja vsiljivo prodati dve tezi: 1. da aretaciji in pripor za Janšo in Tasića nista v nikakršni zvezi z njunim publicističnim delom in 2. da aretacije vseh treh državljanov niso v nikakršni zvezi z govoricami o »nedemokratičnih, represivnih in protiusstavnih« namerah vojaških oblasti (kot je te govorice poimenovala Mladina), oziroma z govoricami o »vojaškem puču«.

Mladina, 24. junij 1988

I. (ZAČETEK AFERE)

Podsekretar v zveznem sekretariatu za ljudsko obrambo, viceadmiral **Stane Brovet**, je v zvezni skupščini prvi formuliral zvezo med tremi priprtimi rekoč, da »gre za utemeljen sum, da je Borštner omogočil Tasiću in Janši dobiti v roke **strogo zaupni vojaški dokument**, ki zadeva bojno pripravljenost nekaterih enot JLA. Brovet je povedal več, kot bi smel (in tako zanikal zatrjevanje, da se vojaški organi ne vmešavajo v delo vojaškega pravosodja).

Mladina 24. junij 1988

II. (KAJ JE VOJAŠKA SKRIVNOST)

Laično gledano, lahko pri nas govorimo o dveh vrstah vojaške skrivnosti:

a) »prava« vojaška skrivnost, (oborožitev, pripravljenost in premiki enot...) ki zanima poleg naše vojske samo še obveščevalne službe drugih držav in ki jo je potrebno v celoti čuvati;

b) »politična« vojaška skrivnost, (dokumenti, ki imajo predvsem politične implikacije in ki bi jih nekdo z oznako »vojaška skrivnost« rad skril pred očmi javnosti) ki v prvi vrsti zanima predvsem domačo javnost, nima pa skoraj nikakršnega pomena za tuje obveščevalne službe.

Vprašanje **reorganizacije Ljubljanskega armadnega območja (LAO)** je primer kombinacije med »pravo« in »politično« vojaško skrivnostjo. Vsaka reorganizacija namreč prinaša tudi novi razpored enot, kar pa je za širšo javnost popolnoma nepomembno (z njenega zornega kota je popolnoma vseeno ali bo poslej v Horjulu četa ali četica). Čisto nekaj drugega pa je vprašanje, kaj pomeni reorganizacija kot politično dejanje. V prvi vrsti to pomeni, da bo poslej edina povezava med JLA in organi SR Slovenije mogoča samo preko federacije. Možnost neposrednega stika med Predsedstvom SR Slovenije in Poveljstvom LAO bo s tem ukinjena. Že ob primeru Janša-Tasić-Borštner bi lahko začetna neinformiranost slovenske politike porodila dvom v komunikacije med Poveljstvom LAO in političnim vrhom. To so torej vprašanja, ki imajo izrazito političen predznak in ki ne morejo biti zaščitena z oznako vojaške skrivnosti. Če drži domneva, da naj bi famozni dokument, ki so ga našli pri Janši in Tasiću, potrjeval govorice o reorganizaciji LAO (Mladina št. 24) se nam ob tem zastavlja dvojno vprašanje:

1) **Ali so bili o tem obveščeni ustrezni organi SR Slovenije?**

2) **Če niso bili, ali JLA misli, da lahko taka vprašanja, ki imajo lahko tudi politične posledice za življenje določene družbenopolitične skupnosti, obravnava brez organov te skupnosti?**

Odgovor na ta vprašanja bi lahko razčistil marsikatero meglico, ki še vedno leži nad zadnjimi dogajanji in bi verjetno s celotnega primera odvrigel sum vohunstva.

Robert Botteri
Mladina, 24. junij 1988

III. (ODBOR ZA VARSTVO ČLOVEKOVIH PRAVIC)

Podsekretar Brovet je v skupščinskem odboru jasno izjavil, da so Borštner, Janša in Tasić v priporu zaradi kaznivnega dejanja izdajstva vojaške tajnosti, čeprav **preiskovalni postopek še**

traja in proti omenjeni trojici še niti ni bila vložena obtožnica.

In zato je tu odbor: **vedno in povsod bomo protestirali**, kadar bodo izrečene sodbe, še preden bo proti osumljencem napisana obtožnica!

Preiskava seveda izhaja iz dejstva, da so pri osumljencih našli dokument (obstajajo različne hipoteze o tem, kako se je dokument znašel pri njih, navsezadnje pa tudi izjave obeh priprtih civilistov, ki sta jih podala pred pričami pri preiskavi delovnih prostorov — vendar o tem zdaj ne kaže govoriti) in na osnovi tega nekateri (na primer viceadmiral Brovet) že govorijo o izdaji vojaške skrivnosti. Iz zgodovine, predvsem pa iz ne tako daljne preteklosti te države pa vemo, da je zaradi »višjih« državnih interesov, ki so nasrli na skrivnost, marsikdo že krepko nasrkal.

Nad temi zakoni so človekove in državljanske pravice, ki so tem zakonom nadrejene. Odbor svoje delovne utemeljuje prav na tej osnovi.

Mimogrede: k Odboru za varstvo človekovih pravic je pristopilo že več kot 20 tisoč individualnih podpisnikov in čez 300 organizacij, medtem ko se je v fond za pomoč zapornikom in njihovim svojcem natekla že več kot milijarda starih dinarjev.

Pavel Gantar

Mladina, 24. junij 1988

IV. (ALI SE JE V JUGOSLAVIJI PRIPRAVLJAL VOJAŠKI UDAR?)

Pred časom sem v Mladini skušala odgovoriti na vprašanje, ali je v Jugoslaviji možen vojaški udar. Moj odgovor je bil pritrdilen; do njega sem prišla po logični poti — po analizi mesta in vloge/naloge JLA v našem sistemu.

Danes je moj odgovor na vprašanje »vojaški udar — da ali ne?« lahko še določnejši. Veliko ljudi si namreč razbija glavo, ali je res šlo za vojaški udar, ali je bil ali bo? Kolikor vojaškega udara ne razumemo stereotipno v smislu vojaškega zavzetja javnih institucij (vladnih hiš, TV in radijskih prostorov, podjetij, kot korakanje armade po ulicah, uvedbo policijske ure itd.), temveč na bistveni ravni, to je kot **prevlado** vojaške pameti in vojaških institucij nad civilno pametjo in civilnimi institucijami, moramo ugotoviti, da se je vojaški udar **s trojno aretacijo** dogodil. To ni razvidno le iz tega, da dejansko živimo izredno vznemirjeno, v nekakšnem izrednem stanju, temveč najprej in predvsem v tem, da je bil s to trojno aretacijo narejen **presedan** nad civilno državo in civilnimi političnimi institucijami: **civilnim osebama sodi vojaško sodišče**, dezavuirane so torej civilne sodne institucije. Da je »vojaški udar« tu, pa se kaže tudi v tem, da enako kakor civilna družba tudi (slovensko) politi-

čno vodstvo moleduje vojaške oblasti za informacije in jih ne dobi, in da na nek način — in znotraj systemskega ravnanja! — tudi ne more dosti narediti: **civilna oblast nima te oblasti, da bi zaščitila svoje državljane pred — vojsko in njenimi institucijami.**

Če je bistvo vojaškega udara v tem, da suverenost oblasti ljudstva v njihovem imenu civilnih institucij zavladajo in prevladajo vojaške, potem je bil vojaški udar s trojno aretacijo izveden: suverena je vojska.

V SFRJ nimajo svoje domovine samo komunisti, ampak tudi nekomunisti in protikomunisti in še in še — vsi so **legitimno** tukaj doma in nobena partijska, ideološka resnica nima človeške pravice izrivati ljudi iz njihove družbene skupnosti, iz njihove domovine.

V tem smislu naj se tudi predsedstvo SFRJ začne vesti civilno, laično in ne kot partijska dependansa, četudi bi to bila, kajti stranka, ki je v neki državi ena sama, za svoje delo ni odgovorna le svojim članom, ampak tudi nečlanom, vsem ljudem. Torej ni in ne more biti le ideološka izpostava, ampak nujno tudi civilna oblast. Če to ni, ni legitimna.

Spomenka Hribar

Mladina, 24. junij 1988

V. (KAJ PRAVIJO ZAKONI)

Če se na primer konkretno trdi, da je sojenje civilnim osebam pred vojaškim sodiščem normalno, ker je po naših veljavnih predpisih zakonito, je treba opozoriti na mnenje odbora OZN za človekove pravice (dokument OZN: A/39/40, (1984), str. 144), ki opozarja na problematičnost takih ureditev in poudarja, da utegnejo te ureditve povzročiti resne probleme, kar zadeva pravičnost, nepristranskost in neodvisnost pravosodja. Zatorej — poudarja ta kompetentni organ OZN »naj se civilistom

OCENE

JOŽE DULAR: DOBRA JE TA ZEMLJA

Lani je v zbirki SIGA v založbi Dolenjskega muzeja v Novem mestu v nakladi 600 izvodov izšla zbirka pesmi, ali boljše osnutkov za pesmi, kot je knjižico označil avtor Jože Dular, pisatelj in pesnik Bele krajine. Spremno besedo in kratko oznako pesmi je prispeval Severin Šali.

Pesnik in pisatelj Jože Dular se je rodil 1915. leta pri Novem mestu in je po diplomu na filozofski fakulteti kot profesor-slavist služboval na gimnaziji v Ljubljani in na nižjih gimnazijah v Domžalah in Metliki. Tu je trideset let vodil Belokranjski muzej in več kot dvajset let Slovenski gasilski muzej. Poleg proze, v kateri so najrazličnejši romani o bitju in sodi ljudi iz rodnih krajev (**Krka umira**,

sodi pred takimi sodišči le zelo izjemoma in to tako, da bodo v polni meri zagotovljene procesne garancije, določene v **Mednarodnem paktu o državljanskih in političnih pravicah**. 14. člen tega Pakta (**ki ga je ratificirala tudi Jugoslavija**) pa določa med drugim dolžnost, da se postopek izvede brez nepotrebnega zavlačevanja, pravico obdolženca, da si sam izbere zagovornika, pravico ne biti prisiljen k priznanju krivde, pravico veljati za nedolžnega, dokler ni krivda dokazana v skladu z zakonom, načelo, da mora biti sodba javna itd«.

Danilo Türk

DELO, Lj., 18. junij 1988

Vprašljiva je določba 65. čl. zakona Ustave SFRJ o vojaških sodiščih, ki določa, da si sme obdolženec izbrati zagovornika le med vojaškimi zagovorniki. **Obstoječa zakonodaja omogoča JLA monopol nad resnico.** Tožilec je vojaški, senat je sestavljen iz oseb, ki so v službi v oboroženih silah, zagovornik je vojaška oseba, in če je izključena še javnost, je obdolženec prepuščen samemu sebi. Vojaško sodišče ima monopol pri presoji vprašanja, ali je nek dokument škodljiv za vojaško tajnost. Dokument lahko odkriva nezakonito delovanje JLA ali pa vsebuje podatke, ki sploh ne predstavljajo vojaške tajnosti. Lahko gre torej za primere zlorabe brez možnosti ustrezne kontrole s strani pristojnih civilnih organov.

Namen vsakega kazenskega postopka je ugotovitev materialne resnice. Osnovni pogoj za dosego tega cilja je neodvisnost in samostojnost tožilstva, samostojnost in neodvisnost obrambe. **Sedanja zakonodaja ne zagotavlja ugotovitev materialne resnice. Vojska toži, brani, sodi!**

Vladimir Rabzelj

DELO, Lj., 18. junij 1988

Udari na gúdalo, Jandre in Krka pa teče naprej), je avtor številnih strokovnih publikacij in dveh pesniških zbirk, svojega prvenca **Zveste menjave** iz leta 1941 in zbirke **Trepetajoča luč**, ki jo je objavil ob koncu vojne.

Kot dijak se je že takrat približal preprostemu človeku, prvemu snovalcu poezije iz zemlje in stare modrosti. Pesniški jezik je v njih zablestel v vsej svoji pretehtanosti — bil je izraz natančnega in pozornega ustvarjanja.

Zato se tem bolj odraža prijem v zadnji pesniški zbirki Jožeta Dularja **Dobra je ta zemlja**, v pesmih, ki jih sam imenuje »osnutki za pesmi«.

»Stara šola,« smo lahko malo duhoviti, tista, ki se že iz Vodnikovih »pokušinj« mora opremiti s posebnim pogumom, ki naj

4. stran platnic IIII►

Aleksij Pregarc: Jedra

Aleksij Pregarc (Ricmanje 1936) je izdal štiri pesniške zbirke: dvojezično **Poesie - pesmi** (1974), **Moja pot do tebe** (1982), **Temelji mojega vrta** (1985) in **Duh po apnenču** (1986), ob tem pa še dve grafično-pesniški mapi: **Il collaboratore** (1984) in **Tri podobe tri pesmi - Tre immagini tre poesie** (1986).

Proti koncu leta 1987 pa se je Pregarc odločil za izreden korak: iz dosedanjih zbirk je izbral 30 značilnih pesmi in jih v slovenščini in še šestih tujih jezikih ponudil kulturnemu svetu v italijanščini, nemščini, srbohrvaščini, madžarščini, francoščini in angleščini. Knjiga je izšla pod naslovom **Jedra**, v samozaložbi, natisnila jo je Graphart, opremil Edi Žerjal, uvod pa napisal Josip Tavčar. Posvetil jo je »pokojnemu očetu, Evropejcu-utopistu«.

Torej 30 pesmi, razpetih med Kaos in Kras, od iskanja lastne podobe in smisla življenja do zamejske problematike. Pesmi so razdeljene v 7 ciklov, ki imajo večinoma po štiri pesmi, le drugi, ljubezenski cikel je dvakrat večji.

V prvem ciklu krčevito išče sam sebe, smisel življenja, ubijata ga samota in brezcilnost. Izpovedovanje je sunkovito, pretrgano, bolj nakazano kot izpeljano.

Drugi cikel ima značilen naslov Bacil norenja, ker je zanj »ljubezen / bacil norenja / ko si zapela v mojo kri / so me že čakale vislice svobode / in svilena zanka pogube«. Ljubezen ga izčrpava, uničuje, peče ga vest, v njenih očeh je »blodnjak in smetnjak ljubezni«, konča se »s pogoriščem mojega trpljenja« in »s suhimi solzami«. Že po poti »do odkritja tebe« »zauzarjalo je po nečistem«, zato pri njej ni našel tiste ljubezni, ki bi ga osrečila in obogatila, spremenilo se je v ljubljenje, ki ga nista mogla zaustaviti ne »zven križa« ne »mraz vesti«, zato je prišlo do končnega razočaranja in naveličanosti.

V Tlaki so štiri pretresljive pesmi iz predilnice, kjer morita delavke in delavce prah in ropot strojev. Uspela **Ju-tranja molitev tkalke**, ki prosi, da bi bil sukanec pravšnji, da bi se ves prah ulegel samó na njeno ruto in da bi bil vodja oddelka človek, ne Bog, je že tretjič ponatisnjena. Tu je Pregarc res prepričljiv in samonikel umetnik.

V Mojem vrtu prekopava svoj vrt in išče temelje, v katerih so vkopani njegovi predniki: »vsaka jablana eno rojstvo / vsaka vrtnica roj čustev / vsak pušpan ena kropitev«.

Še bolj »družinski« je v Jedrih, kjer sta slavospeva materi in očetu in zahvala za njuno delo ter skrb za hčerko, ki bi ji rad našel varno zavetje, zeleno vejo, toda drevo je »ovila gnusna plesen«.

V Krasu zлива malodušnost v kraške požiralnike, toda nič ne pomaga, »domačije umirajo«, zdaj je sam in postaja »apnenčasti simbol kraške trpkosti«.

V Epilogu prosi ljudi, naj ne teptajo s škornji »bujne trave / moje oaze«, ker »ni še čas neurja«.

Tako je Pregarc v celoti predstavil svojo dosedanja pesniško žetev. Mnogovrstna je, z zamejskimi in svetovnimi problemi, odsev sodobnega brezčutnega sveta. Napisana je v modernističnem slogu, brez velikih črk, pik in vejic, z vrsto primer, ki so večkrat bolj nanizane kot povezane. Jezik je sodobna govorica brez pesniškega poleta.

Zbirka je doživela precej odmeva doma in po svetu.

Florjan Lipuš: Črtice mimogrede

Pred kratkim je izšel pri novi knjižni založbi Wieser v Celovcu ponatis prve leposlovne knjige koroškega pisatelja Florjana Lipuša **Črtice mimogrede**. Prvič so izšle pri Državni založbi Slovenije 1964, in sicer pod psevdonimom Boro Kostanek.

Lipuš je bil leta 1960 med ustanovitelji koroške leposlovne revije Mladje in do 1981 njen glavni urednik. V Mladju je tudi začel svojo pisateljsko pot, ki je sprva zajemala samo črtice. Del teh je zbral v knjigi Črtice mimogrede, vseh je 22 in so razdeljene v dve skupini: Prvo prizorišče in Drugo prizorišče. Vendar med njimi ni bistvene vsebinske razlike, ker nimajo zgodbe v epskem pomenu besede, ampak gre pisatelju za lirično razpoloženje, za nekake pesmi v prozi. V prvem delu prevladuje ljubezen, zdaj rahla in nežna, drugič strastna, toda vse podano v pisateljevem pesniškem jeziku, ki istočasno zakriva in ponazarja. Na vsak način nekaj novega za mlado koroško literaturo, ki jo je usmerjala celovška Mohorjeva družba.

V drugem prizorišču se obzorje razširi, pisatelj odide v naravo, opiše prebujajoče se jutro, ptice, ki so zbežale, praznino v ljudeh, bolnišnico, avtobus, vojake in otroke, vožnjo na vlaku na Veliki petek, prizor iz taborišča v Ravensbrücku.

Gre za majhne dogodke, za upodobitve stanj in drobnih prizorov, vse pa na podlagi čudovite koroške narave, kjer vse zeleni, cvete in prepeva. Posamezni orisi so prava tihožitja v naravi in eno črtico je naslovil s **Tihožitjem**. Tu podaja megleno jesensko jutro: »Spodaj je ždelo mesto. Čez mrtve tilnike hiš se je spreletavala megla. Na plečih zidov so bila mravljišča lis. Mokro polepljeni dih jeseni si je utiral pot med ozkimi zaboji ulic. Čez klopi so bile sklonjene zelene breze v zbor velikega sprostljivega konfiteorja.«

Knjiga je napisana v jeziku, ki je prepleten s primerami iz ekspresionizma, surrealizma in kubizma, daleč od dotedanje koroške realistične govorice, neznan pa tudi v tržaški prozi. Samo nekaj stavkov za primer, ki jih je ponatisnil tudi na zadnji strani ovitka: »Splašila sva drevesa, da so zbežala. Sezula so lahkotno obutev, odpela so krila, slekla svilene bluže, odvrгла s telesa nočno belo perilo. Z bosimi nogami vil so stekla daleč v kašče nebesne katedrale.«

O Lipuševem jeziku v tej knjigi je zapisal Boris Pateranu: »V celotni slovenski prozi kljub vsej njeni lirski tradiciji ni najti primerov pripovedi, ki bi se bila do tolikšne mere predajala zagonom metaforične domišljije. Lipuš gre dlje od slovenskega proznega simbolizma in ekspresionizma in očitno prestopa v območje nadrealistične metaforike.«

Leta 1983 pa je Lipuš izjavil o Črticah mimogrede, da se je hotel v njih jezikovno poskusiti, po človeški strani pa so mu služile »za sprostitvev, odvajanje zatrtih, zamolčevanih, zatajevanih, tlačenih spoznanj, čustev, doživetij«. Torej za nov jezik in ljubezen, ki je bila v bogoslovju, kjer je študiral štiri leta, prepovedana. Največja novost je brez dvoma v jezikovnem izražanju, kjer se je pozneje Lipuš razvil v pravega virtuozu.

Argentinski Slovenci so ponovno pokazali svojo kulturno vitalnost, saj so v zadnjem času izdali kopico novih knjižnih izdaj. Večina knjig je izšla pri Slovenski kulturni akciji, ki je osrednja knjižna založba slovenskih izseljencev.

1. Najprej bi omenili knjigo planinskega pisca Vojka Arka »Cerro Shaihueque«. Knjiga, ki je izšla konec lanskega leta pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu, popisuje planinski izlet na goro na severni strani jezera Nahuel Huapi. Izlet ni zahteven, saj gora ni plezalni izziv. A ob vsem tem se pišec poglavlja v spomine, ki mu vstajajo ob poti. Knjiga obsega 79 strani in je izšla kot 5. izdaja knjižne zbirke »Gore«, ki jo pripravlja Slovensko planinsko društvo v Argentini. Knjigo je opremila in ilustrirala Bara Remec.

2. Druga knjižna izdaja, ki je prišla iz Argentine, je knjiga Franca Sodje »Pisma mrtvemu bratu«. Za to delo je avtor prejel literarno nagrado »Vstajenje« za leto 1987. Tudi ta knjiga je izšla pri Slovenski kulturni akciji in obsega 210 strani. Knjiga je nekaka avtobiografija v obliki pism mrtvemu bratu. Iz knjige diha hvaležnost, globoka vdanost in zaupanje v Boga in tudi življenjski optimizem in vera v božje usmiljenje.

3. Prejeli smo tudi knjigo prof. Karla Rakovca »Posneti soneti«. Uvod v knjigo je napisal v Argentini živeči pesnik France Papež. Delo so ilustrirali Marjan Eiletz, Bara Remec, Ivan Bukovec, France Papež in Jure Vombergar. Knjiga obsega 89 strani in je izšla kot 131. izdaja Slovenske kulturne akcije leta 1987. Pesnik je na svojski, osebni način, prevedel sonete iz vrhov svetovne književnosti iz petih jezikov. Poleg posnetih sonetov dobimo v novi knjigi še triindvajset Rakovčevih sonetov z globoko tematiko in močno izrazno silo. Knjiga velja za življenjsko delo prof. Rakovca.

4. Slovenski srednješolski tečaj ravnatelj Marka Bajuka iz Buenos Airesa nam je poslal knjižico »Načela, pravila in poslovnik«. Naj povzamemo nekaj stavkov iz uvodne besede. »Slovenski srednješolski tečaj v Buenos Airesu je danes nedvomno ena pomembnih ustanov naše organizirane skupnosti. Prepričani smo, da je večini buenosaireske srenje močno pri srcu njegov vsestranski razvoj. V teku 25-ih let se

je naša ustanova razrasla v mnogih ozirih in je, naravno, njeno delovanje postalo bolj razvejano. Starši dijakov bodo tukaj brali, kaj lahko pričakujejo za svoje hčere in sinove od tečaja in kako bomo to dosegli s skupnimi močmi. Profesorji in upravno osebje pa naj v teh pravilih, prav tako kot dijaki, gledamo predvsem zapis častnih dolžnosti, katere z ljubeznijo do slovenske srednješolske mladine tudi mi sprejemamo nase«. Pravila so bila sprejeta in potrjena na seji profesorskega zbora dne 12. decembra 1987 in so stopila v veljavo s šolskim letom 1988.

Knjižnica Dušana Černeta pripravlja drugi del Bibliografije slovenskega tiska v Argentini, ki bo popisal slovenski periodični tisk. Prosimo argentinske Slovence, da bi nam pomagali pri zbiranju gradiva za to delo. V poštev pridejo naslednje periodične izdaje:

MLADINA — List za slovenski otroški vrtec. Izhajal je v letih 1950-1952. Nimamo niti ene številke tega glasila.

SVOBODNA BESEDA — List je bil razmnožen in so ga izdajali člani Slovenske Demokratske stranke. Vendar ni bilo uradno glasilo stranke.

SLOVENSKA VAS — Glasilo društva v Slovenski vasi pri Buenos Airesu.

**SLOVENSKA POT
SMER V SLOVENSKO DRŽAVO**

VESTNIK — Glasilo društva Slovencev v Mendosi.

V poštev pridejo tudi vsa glasila slovenskih domov v Argentini.

Mons. Maksimilijan Jezernik, rektor Slovenika v Rimu, je daroval naši knjižnici knjižno gradivo, ki v glavnem prikazuje versko življenje Slovencev in slovenskih pokrajin.

Iz zbirke Acta ecclesiastica Sloveniae smo dobili naslednje publikacije:
1. Jezernik Maksimilijan: Friderik Baraga. Zbirka rimskih dokumentov. Ljubljana, 1980.

2. Miscellanea. Ljubljana, 1981.
3. Gregorič Jože: Pisma Petra Pavla Glavarja Jožefu Tomlju 1761-1784. Ljubljana, 1982.
4. Miscellanea. Ljubljana, 1983.
5. Miscellanea. Ljubljana, 1984.
6. Sveta brata Ciril in Metod v zgodovinskih virih. Ob 1.100 letnici Metodove smrti. Ljubljana, 1985.
7. Bratož Rajko: Krščanstvo v Ogleju in na vzhodnem vplivnem območju oglejske cerkve od začetkov do nastopa verske svobode. Ljubljana, 1986.
8. Mahnič Jože: Župnije na Slovenskem Štajerskem v vizitacijskih zapisnikih arhidiaconata med Dravo in Muro 1656-1774. Ljubljana 1987.

Iz zbirke Redovništvo na Slovenskem pa smo prejeli naslednji knjigi:

1. Benediktinci, Kartuzijani, Cistercijani. Ljubljana, 1984.
2. Kodrič-Polac: Šolske sestre svetega Frančiška Kristusa Kralja. Ljubljana, 1986.

Poleg tega nam je gospod Jezernik poslal še tri knjige, ki so izšle v Rimu.

1. Rim in Vatikan. Rim, 1979.
2. Assisi. Stoletja umetnosti in zgodovine. Rim, 1983.
3. Sveta dežela. Rim, 1983.

Odbor knjižnice Dušana Černeta se mons. Maksimilijanu Jezerniku lepo zahvaljuje za bogato knjižno darilo.

DRUGE KNJIŽNE NOVOSTI

Dr. Edi Gobec nam je iz Združenih držav Amerike poslal knjigo Toussainta Hočeverja »Slovenia's role in Yugoslav Economy«. V knjigi dr. Hočever razčlenjuje pomen Slovenije v ekonomski politiki Jugoslavije. Knjiga je v prodaji pri Mohorjevi družbi v Celovcu.

Iz Kanade nam je gospod Ivan Dolenc poslal knjigo Andreja Kokota »Silence of stone«. V knjigi je izbor pesmi koroškega pesnika Kokota v slovenščini in angleščini. V Angleščino jih je prevedel Franc Šehovič. Knjiga je izšla v Torontu pri Yugoslav Canadian Publishers in obsega 109 str.

V založbi Istituto di Storia Sociale e Religiosa je v Gorici izšla nadvse zanimiva knjiga »Carlo Michele d'Attems - primo Arcivescovo di Gorizia 1752-1774 fra Curia Romana e Stato Asburgico. Izšel je I. del in zavzema uvodna raziskovanja. Članki so v italijanščini, slovenščini in nemščini.

AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV

Iz telegramov agencije ČUK-PRESS

Ljubljana, 10. junija: Pri novoustanovljeni založbi KROKODIL bo bivši menažer slovenske OZNE Mitja Ribičič izdal zbirko epigramov z naslovom Dachauske arabeske.

Ljubljana, 25. junija: Notranji minister SR Slovenije Tomaž Ertl si je v strahu pred atentati, ki mu grozijo v času politične liberalizacije, naročil v Münchnu vozilo s steklenimi stenami, kakor ga ima papež Janez Pavel II. (»Ertlmobil«).

S špiritistične seje

Po Trstu gre glas, da so na neki špiritistični seji nekje pri Senožecah priklicali duha Edvarda Kardelja in da se je med njim in medijem odvil naslednji pogovor.

Medij: Si ti Edvard Kardelj-Sperans?

Duh: Sem, le da bi si danes psevdonim spremenil v Desperans.

Medij: Si ti napisal knjigo »Razvoj slovenskega narodnega vprašanja«?

Duh: Sem.

Medij: V knjigi je tudi tale pasus: »Načelno, se pravi kot problem zatiranega naroda in hegemonizma je nacionalno vprašanje v Jugoslaviji rešeno. Potemtakem tudi slovenskega nacionalnega vprašanja v tem načelnem smislu v Jugoslaviji ni več.« Si ti napisal to?

Duh: Sem.

Medij: Ali v onstranstvu kaj gledaš TV?

Duh: Gledam.

Medij: Nacionalno vprašanje ste komunisti prav toliko rešili kot ekonomsko, ne?

Duh (molči)

Medij: Kje je bilo torej kaj rešeno?

Duh: V moji glavi.

ČUK piše Državni založbi Slovenije

Moja ljuba založba,

kaj sem zvedel, da hodim okrog ves pretresen: da si izvedla raziskavo o tem, koliko interesentov bi bilo za delo Edvarda Kardelja, ki ga planiraš v 60 knjigah. Povprašala si vseh 114.000 članov Zveze komunistov Slovenije. Odkrila si, reci in piši, osem (8) interesentov! Zakaj nisi šla raje delat raziskave med člane kakšne Marijine kongregacije in bi jih dobila več? Predlagam, da Zveza komunistov Slovenije da svoji kratici ZKS še eno črko, in sicer K. Torej KZKS (Krušna zveza komunistov Slovenije). Iz tiste ankete je namreč razvidno, koliko vse tiste partije briga Kardelj in njegov komunizem. Za kruh jim gre! Iz ogorčenosti nad takšnim nezanimanjem se torej javljam kot 9. - deveti - interesent za zbrana dela v 60 knjigah.

Čuk

PS: Kaj praviš k temu, da bi dodali še 61. knjigo z mojimi vici? Vse lepo vezano v usnje! Rdeče! Ognjeno rdeče!

LITERARNI NATEČAJ »MLADIKE«

1. Revija Mladika razpisuje XVII. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.
2. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih na naslov MLADIKA, ul. Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1988. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v spremnem pismu, opremljenem z istim geslom ali šifro.
3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavec, prof. Ester Sferco in odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

4. Na razpolago so sledeče nagrade:

za črtico ali novelo:	
prva nagrada	150.000 lir
druga nagrada	100.000 lir
tretja nagrada	50.000 lir
za ciklus pesmi:	
prva nagrada	100.000 lir
druga nagrada	50.000 lir
tretja nagrada	30.000 lir

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu — na javni prireditvi in po časopisju. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1989. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

spremlja objavo, ki ravno ne priteguje običajnemu. Saj, pri Vodnikovih **Pesmih za pokušino** običajnih pesmi pač še ni bilo, ob Dularjevih »osnutkih« pa je na dnevnem redu že vsa mogoča navlaka.

»Po starem« tudi mnenje, da je pri poeziji pomen metafore in ritmične uglašenosti neizogiben, in to navkljub številnim resnim in neresnim, prevedenim in neprevedenim stvaritvam, ki jih le s težavo uvrščam med tiste, o katerih si upaš meniti, da so le nekaj več kot poskusi. V imenu nedotakljivosti pesniškega genija nam je danes namenjeno le to, da počakamo, da rzsodi tisti čas, proti kateremu vsaj trenutno nič ne moremo.

Sodobna poezija je v glavnih obrisih izumetničenost v besedah, pogostoma še zdaleč ne bistroumna. Zdi se, da manjka prav to, česar ne pogrešamo pri Dularjevi, tesna povezanost z vsakdanjim, resničnim, s človekom in zemljo. Dular se prav poredkoma sooča s samim sabo, ne izpoveduje, ampak svojo liriko vključuje v pesniški svet dolenske zemlje in njenega človeka, s katerim živi in doživlja, kar je bilo in kar je.

Nekoč in danes — tudi Dular je to svoje spremljanje dolenske stvarnosti tako razumel. Nekdanji svet se prav tako kot današnji izraža v posebnem ciklu — pesniška zbirka je torej razdeljena v dve enoti — **Bilo je** in **Novi čas**.

Bilo je — iz starih časov, ko je pesnik kot zgodovinar opazoval dolenskega človeka v njegovi žari ob odkritem davnem grobišču:

Od obrtniških izkušenj v trgovinsko dejavnost

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38
Telefon 040/54390

Dom in delavnica:

TRST, Ulica D. Chiesa, 91
Telefon 040/571326

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!

IZKOPAL SEM GROB

*Izkopal sem grob,
grob z glinasto žaro
in broneno zaponko,
grob z nožem,
sežganimi kostmi
in pepelom.*

...

*Nič ni ostalo po tebi.
Ne podoba
ne ime
ne vklesana črka.*

*Nič.
Le tiha zakletev,
naj bom zvest zemlji,
kot si ji bil ti.*

Sodobnost je brezbržno utrnila svečo tiste preteklosti, ki so jo predniki hranili kot najsvetejše. Predmeti in ljudje izginjajo v čas, ki edini razpolaga z njimi. Novi čas je prinesel uničenje, v katerem se v pesniku izraža le želja po tistem, kar ni več. Žeja po čisti vodi Krke, po trdnem kozolcu, navdihu pesnika in etnologa, ki danes kaže zgolj svojo podrtijo.

»Novi čas« je nov tudi v pogledu starega borca iz roških host, ki z izrazom brezupa opazuje napredek in konzerve in nove konjičke — komuniste, ki za »hobi« zbirajo stara razpela.

Novi čas je v znamenju življenjske brezskrbnosti, v kateri pa se porajajo dvomi in iskanja:

NE GRE BREZ NEKOGA

*Ljudje ne morejo živeti
brez nekoga,
ki jih vodi in kamor se zatekajo.*

*Ljudje ne morejo živeti
brez Boga in njegovih svetnikov,
brez romanj in božjih poti.*

*Ljudje ne morejo živeti
brez vodij in njihovih herojev,
brez mitingov in zborovanj.*

*Potrebno je vse to.
Mit mora živeti,
kajti nič novega ni pod soncem.*

Novi čas prihaja z negotovostmi, z odtujenostjo in omahljivostjo, v njem človek ne pomaga več človeku, stari umirajo osamljeni, narava sama umira.

Res je, Dularjeva pesem, ta le navidezni »osnutek«, s svojo izrazno močjo zadovoljuje vsa pričakovanja današnjega bralca, ki kljub svoji nasičenosti s sodobnim iskanjem v obliki in vsebini še vedno uživa ob pravi poeziji.

Saj, ob omenjenih pesmih res ni treba še dalje iskati pesniškega navdihja in pesniškega sploh, kar je pri drugih kljub »lastnoročni« reklami često dvomljivo. Pesnikov je danes kot solate v tem letnem času, to sicer dobro de, ta ustvarjalnost, to častihlepje v tako majhnem narodu, a po taki solati je človek še bolj lačen. In kljub temu, da je Dular že v začetku namignil, da je morda svoje pesmi slabo »začnil«, mislim, da so te kot nalašč zelo primerne za vse izbirčne.

Ester Sferco

LISTNICA UPRAVE

S podporno naročnino in darom za tiskovni sklad revije so do srede julija podprli Mladiko:

PODPORNI NAROČNIKI:

Franc Kete iz Gorice 35.000 Lir
Mirko Brezigar iz Vicenze 50.000 Lir
Kristina Eržen iz Gorice 30.000 Lir
Jože Žorž iz Gorice 47.000 Lir

DAR za tiskovni sklad revije:

Tomaž Vetrh 3.000 Lir

DAROVI V SPOMIN:

Jelka in Peter Cvelbar darujeta za Mladiko 50.000 Lir v spomin na Umbertovo mamo.

V spomin na Lojzko Lombar daruje družina Černic 50.000 Lir za Mladiko.

Vera Tuta in Janko Ban darujeta 50.000 Lir za Mladiko v spomin na Lojzko Lombar.

Vsem se prisrčno zahvaljujemo.

Fotografski natečaj

Uredniški odbor MLADIKE razpisuje natečaj za črno bele fotografije za naslovno stran revije. Namen natečaja je odkrivati nove talente. Tematika ni obvezna, vendar naj ustreza značaju revije (narava, okolje, letni časi, etnografija, naši spomeniki, naši prazniki).

Nagradni sklad predvideva:

100.000 lir nagrade za prvo mesto,
50.000 lir nagrade za drugo mesto
in več odkupnih nagrad po 30.000 lir.

Velikost izdelka naj odgovarja prostoru, ki je zdaj odmerjen sliki na naslovni strani MLADIKE (21 × 22 cm pokončno).

Izdelke (največ tri za vsakega udeleženca) naj prijavitelci pošljejo na naslov: MLADIKA, »Fotografski natečaj 1988«, ul. Donizetti, 3 - 34133 TRST-TRIESTE, do 30. novembra 1988.

Rezultate bo do 15. decembra 1988 razglasila ocenjevalna komisija, ki jo sestavljajo Marjan Jevnikar, Marjan Slokar, Edi Žerjal in Sergij Pahor.